ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«*Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε*».

Ἔτος 64ον. ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, 1928. Ἀριθ. 2

ΤΟ ΜΙΚΡΟΝ ΠΟΙΜΝΙΟΝ

«Μὴ φοβοῦ, μικρὸν ποίμνιον· ὅτι ηὐδόκησεν ὁ Πατὴρ ἡμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν».
(Λουκ. ιβ΄. 32)

Ὁ ὡραιότατος ἴσως τίτλος τοῦ Χριστοῦ ἐν ταῖς Γραφαῖς εἶναι ὁ τοῦ ***Καλοῦ Ποιμένος*** (Ἰωάν. ι΄. 11). Ἡ Ἐκκλησία Αὐτοῦ, οἱ ὀπαδοὶ Αὐτοῦ εἶναι ***ποίμνιον***, τὰ πρόβατα, Αὐτὸς δὲ ὁ ποιμήν.

Καθὼς ὁ ποιμὴν γνωρίζει τὰ ἑαυτοῦ πρόβατα καὶ διακρίνει αὐτὰ ἀπὸ τῶν ξένων, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς γνωρίζει πάντας τοὺς ἰδικούς Του. Καθὼς ὁ ποιμὴν ὁδηγεῖ εἰς τὴν βοσκὴν καὶ τρέφει τὰ προβατά του, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ὁδηγεῖ καὶ τρέφει τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ, δίδων εἰς αὐτοὺς πάντα, ὅσων ἔχουσι χρείαν. Καθὼς ὁ ποιμὴν προφυλάττει καὶ ὑπερασπίζει τὰ προβατά του, καὶ ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ διακινδυνεύει ὑπὲρ αὐτῶν, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς σκέπει καὶ φυλάττει τοὺς ἀγαπητοὺς Αὐτοῦ ἡμέραν καὶ νύκτα ἀπὸ τῶν δελεασμάτων τοῦ κόσμου καὶ τῶν τεχνασμάτων καὶ μεθοδιῶν τοῦ νοεροῦ αὐτῶν ἐχθροῦ, τοῦ Διαβόλου, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐθυσίασε καὶ τὴν ζωὴν Αὐτοῦ. Καθὼς ὁ ποιμὴν περιθάλπει τὰ ἀσθενῆ πρόβατα καὶ βαστάζει τὰ χωλὰ καὶ τὰ νεογνὰ εἰς τὰ ἀγκάλας του, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ὑποστηρίζει καὶ παρηγορεῖ τοὺς ὀπαδούς Του εἰς τὰς θλίψεις, τοὺς πόνους καὶ τοὺς διωγμούς των, καὶ κατὰ τὴν φοβερὰν καὶ σκοτεινὴν ὥραν τοῦ θανάτου. «Ὁ Κύριος εἶναι ὁ ποιμήν μου», λέγει ὁ Προφητάναξ Δαβίδ, «δὲν θέλω στερηθῆ οὐδενός . . . . Καὶ ἐν κοιλάδι σκιᾶς θανάτου ἐὰν περιπατήσω, δὲν θέλω φοβηθῆ κακόν, διότι Σὺ εἶσαι μετ᾽ ἐμοῦ· ἡ ῥάβδος Σου καὶ ἡ βακτηρία Σου αὗται μὲ παρηγοροῦσι» (Ψαλμ. κγ΄). «Θέλει βοσκήσει τὸ ποίμνιον Αὐτοῦ ὡς ποιμήν, θέλει συνάξει τὰ ἀρνία διὰ τοῦ βραχίονος Αὐτοῦ καὶ βαστάσει ἐν τῷ κόλπῳ Αὐτοῦ τὰ θηλάζοντα» (Ἠσα. μ΄. 11).

Ἀλλ᾽ ὁ Χριστός, πολὺ ἀνώτερος τοῦ ἀνθρωπίνου ποιμένος, οὐ μόνον παρακολουθεῖ τὰ προβατά Του ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, ἀλλὰ καὶ πέραν τοῦ τάφου χορταίνει αὐτὰ οὐρανίου τρυφῆς καὶ μακαριότητος. «Οὗτοι δὲ οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκὰς τίνες εἰσὶ καὶ πόθεν ἦλθον; ... Οὗτοι εἶσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης· καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ Ἀρνίου... Οὐ πεινάσουσι πλέον οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδὲ μὴ πέσῃ ἐπ᾽ αὐτοὺς ὁ ἥλιος οὐδὲ πᾶν καῦμα. Ὅτι τὸ Ἀρνίον τὸ ἀναμέσον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτοὺς καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς ἐπὶ ζώσας πηγὰς ὑδάτων, καὶ ἐξαλείψει ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν» (Ἀποκάλ. ζ΄. 13—17).

Ποῖον δὲ εἶναι τὸ ***μικρὸν*** τοῦτο ***ποίμνιον*** τοῦ Χριστοῦ; Ποῖα τὰ γνωρίσματα αὐτοῦ καὶ ποῦ εὑρίσκεται;

Τὸ ποίμνιον τοῦτο ἀποτελοῦσι ***πάντες οἱ ἀληθεῖς Χριστιανοί,*** οἱονδήποτε ὄνομα καὶ ἂν φέρωσιν. Εὐτυχῶς δὲ δὲν εὑρίσκονται περιωρισμένοι εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν μάνδραν ἢ ἐκκλησίαν, ὅπως πολλοὶ ἰσχυρίζονται καὶ πιστεύουσιν, ἀλλ' εἶναι διεσπαρμένοι ἁπανταχοῦ τῆς γῆς καὶ εἰς πάσας τὰς Χριστιανικὸς ἐκκλησίας. «Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ Θεός· ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος Αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς Αὐτῷ ἐστιν» (Πράξ. ι'. 34). Τὰ δὲ γνωρίσματα τοῦ ποιμνίου τούτου τοῦ Χριστοῦ, τῶν ἀληθῶν Αὐτοῦ προβάτων, εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) ***Ἀκούουσι τῆς φωνῆς Αὐτοῦ καὶ Τὸν ἀκολουθοῦσι.*** «Καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς Αὐτοῦ ἀκούουσι καὶ τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά.... καὶ τὰ πρόβατα ἀκολουθοῦσιν Αὐτῷ, ὅτι γινώσκουσι τὴν φωνὴν Αὐτοῦ» (Ἰωάν. ι'. 3, 4). «Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης, κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν· καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμὴν» (αὐτόθι, 16).

2) ***Ἀγαπῶσι τὸν Ποιμένα,*** ἡδύνονται ἀκούοντες τὸν Λόγον Αὐτοῦ καὶ κοινωνοῦντες μετ' Αὐτοῦ.

3) ***Ἀγαπῶσιν ἀλλήλους.*** «Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε πρὸς ἀλλήλους» (Ἰωάν. ιγ'. 35).

4) ***Μετέχουσι τοῦ Πνεύματος Αὐτοῦ*** καὶ ἀγωνίζονται νὰ ***μιμῶνται Αὐτόν,*** νὰ βαδίζωσιν ἐπὶ τὰ ἴχνη Αὐτοῦ. «Ἐγώ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται.... καὶ νομὴν εὑρήσει» (Ἰωάν. ι'. 9).

5) ***Εἶναι*** καὶ ἀείποτε ὑπῆρξαν ***ὀλίγοι τὸν ἀριθμόν.*** Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Κατακλυσμοῦ, τὸ ποίμνιον τοῦ Θεοῦ συνίστατο ἐξ ***ὀκτὼ*** μόνον ψυχῶν. Μικρὸν ἦτο καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Λώτ. Ἐπὶ Ἀχαάβ, ἐξ ὅλου τοῦ περιουσίου λαοῦ τοῦ Θεοῦ, μόνον 7000 δὲν εἶχον κλίνει τὸ γόνυ εἰς τὸν Βάαλ. Ὅταν ἦλθεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν κόσμον, μόνον ὁ Συμεὼν καὶ ἡ Ἄννα καὶ ἄλλοι τινες ὀλίγοι προσέμενον τὴν ἔλευσίν Του καὶ ἐχαιρέτησαν τὴν ἐμφάνισίν Του. Ὅταν ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, πόσον μικρὸν ἦτο τὸ ποίμνιόν Του καὶ ἅμα ὡς ἐπατάχθη ὁ ποιμήν, διεσκορπίσθησαν τὰ πρόβατα (Ματθ. κϛ'. 31). Καὶ ἀφοῦ δὲ τὸ Εὐαγγέλιον διὰ τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων διεδόθη εἰς ὅλον τὸν γνωστὸν τότε κόσμον, οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἦσαν ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἕωσοῦ ἐγένετο οὗτος ἡ ἐπίσημος θρησκεία τοῦ κράτους. Τότε δὲ ἐκ λόγων συμφέροντος ἢ φόβου ἢ ἀνάγκης μυριάδες Ἐθνικῶν εἰσώρμησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἄνευ τῆς ἀναγεννήσεως, ἥτις μόνη καθιστᾷ τὸν ἁμαρτωλὸν φίλον τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰσήγαγον εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ὅλας τὰς ἐθνικάς των πλάνας καὶ δεισιδαιμονίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διεμερίσαντο τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς ὀφφίκια καὶ δεσποτείας καὶ ἐνεκαινίασαν εὐτελῆ ἀγῶνα περὶ πρωτείων καὶ πρωτοκαθεδριῶν καὶ ὑλικῶν συμφερόντων, ὅστις μέχρι σήμερον κατεβαράθρωσε πλείστας Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ ἐξετόπισε τελείως ἐκ μέσου αὐτῶν τὸν Χριστόν. Οὐδέποτε δυστυχῶς ἔλειψαν ἐκ τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἀνθρω-

ποι, ὡς ὁ Ἰούδας καὶ Σίμων ὁ Μάγος, οἵτινες εἶναι ἕτοιμοι νὰ ἀκολουθήσωσι τὸν Χριστὸν διὰ νὰ ἔχωσιν εἰς χεῖράς των τὸ γλωσσόκομον ἢ διὰ νὰ ἐπιθέτωσιν ἀντὶ χρημάτων τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἄλλων ἐπίσης ἀναξίων, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι μεταδίδουσιν εἰς αὐτοὺς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὅπερ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι οὐδέποτε ἔλαβον ἢ ἐγνώρισαν.

Ἔτι καὶ νῦν μετὰ 1800 ἔτη ἀπὸ τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων, μόλις τὸ ἓν τρίτον τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς εἶναι καὶ κατ' ὄνομα μόνον Χριστιανοί, ἐκ τούτων δὲ πάλιν πόσοι εἶναι ***ἀληθεῖς Χριστιανοί***, ἀγαπῶντες τὸν Χριστὸν καὶ ἀλλήλους καὶ ζῶντες κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ;

Πολλοὶ τῶν ὁμολογούντων καὶ θαυμαζόντων τὸν Χριστόν, Τὸν ἀρνοῦνται, διότι ***ἀρνοῦνται τὴν θεότητά Του***. Οἱ τοιοῦτοι εἶναι πράγματι ἀσεβεῖς, κατὰ τὸν ἀπόστολον Ἰούδαν, ὡς «ἀρνούμενοι τὸν μόνον Δεσπότην Θεὸν καὶ Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν». Ἄλλοι πάλιν, καίπερ φέροντες τὸν τίτλον τοῦ Χριστιανοῦ, ἐμμένουσιν εἰς τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν ἐθνικῶν, μεταποιοῦντες οὕτω τὸν Χριστιανισμὸν εἰς ***βεβαπτισμένην εἰδωλολατρείαν***. Πόσα δ' ἑκατομμύρια Χριστιανῶν δὲν θαυμάζουσι καὶ προσκυνοῦσι τὸ Θηρίον τῆς Ἀποκαλύψεως! Τῇ ἀληθείᾳ τὸ ποίμνιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἔτι καὶ τὴν σήμερον μικρόν, μικρότατον!

Καὶ διατί οἱ ἀληθεῖς Χριστιανοί, οἱ εὐσεβεῖς, νὰ ἦναι τόσον ὀλίγοι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ; Διατί τὸ ἀληθὲς ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ νὰ ἦναι τόσον μικρόν; Μήπως διότι ὁ Ποιμὴν αὐτοῦ δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ τὸ αὐξήσῃ καὶ νὰ τό φυλάξῃ, ἢ διότι δὲν εἶναι ἄξιος τῆς ἀγάπης καὶ ἐμπιστοσύνης τῶν ἀνθρώπων; Μήπως διότι ὁ ζυγός Του εἶναι βαρὺς καὶ αἱ ἐντολαί Του δυσεκτέλεστοι; Οὐχί. Πάντες ὅσοι ἐγνώρισαν καὶ ἠγάπησαν τὸν Χριστὸν, ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν μαρτυροῦσιν ὅτι ὄντως ὁ ζυγὸς Αὐτοῦ εἶναι ἐλαφρὸς καὶ αἱ ἐντολαὶ Αὐτοῦ καλαὶ καὶ εὐλογημέναι. Ἡ κυβέρνησις τοῦ Χριστοῦ εἶναι καλή, δικαία καὶ λογική· οἱ νόμοι Αὐτοῦ εἶναι ἅγιοι καὶ δίκαιοι, καὶ φέρουσιν εἰρήνην καὶ εὐλογίαν πανταχοῦ ὅπου τίθενται εἰς ἐφαρμογήν.

Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι, ἕνεκα τοῦ ἐμφύτου ἐν αὐτοῖς μολύσματος τῆς ἁμαρτίας, προτιμῶσι τὴν τυραννίαν τοῦ Σατανᾶ ἢ τὴν ἐλευθερίαν ἐν Χριστῷ, διοτι ἀγαπῶσι τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἀποβλέπουσιν εἰς τὰς προσκαίρους ἀπολαύσεις αὐτῆς, τυφλώττοντες εἰς τὰ αἰώνια ἀγαθά, ἅτινα τοῖς προσφέρει ὁ Χριστός.

6) ***Μισοῦνται ὑπὸ τοῦ κόσμου***, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ διώκονται καὶ θανατοῦνται. Ὁ Χριστὸς προεῖπεν εἰς τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ ὅτι θέλουσιν εἶσθαι μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομα Αὐτοῦ, ὅτι ἐχθροὶ αὐτῶν θέλουσιν εἶσθαι οἱ οἰκεῖοι αὐτῶν, ὅτι ἐὰν Αὐτὸν ὁ κόσμος ἐμίσησε καὶ ἐδίωξε, καὶ αὐτοὺς κατὰ μείζονα λόγον θὰ μισήσῃ καὶ θὰ διώξῃ. «Ἰδού, ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων» (Ματθ. ι'. 16). Ὁ δὲ Παῦλος δίδει πιστὴν καὶ ζωηρὰν εἰκόνα τῶν παθημάτων τοῦ μικροῦ ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ διὰ μέσου τῶν αἰώνων: «Ἄλλοι δὲ ἐδοκίμασαν ἐμπαιγμοὺς καὶ μάστιγας, ἔτι δὲ καὶ δεσμὰ καὶ φυλακήν. ἐλιθοβολήθησαν, ἐπριονίσθησαν, ἐπειράσθησαν, μὲ σφαγὴν μαχαίρας ἀπέθανον, περιεπλανήθησαν μὲ δέρματα προβάτων, μὲ δέρματα αἰγῶν ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι· τῶν ὁποίων δὲν ἦτο ἄξιος ὁ κόσμος» (Ἑβρ. ια'. 36-38).

Ἐνόσῳ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐξακολουθοῦσι δουλεύοντες τῷ Σατανᾷ, πάντοτε θὰ μισῶσι καὶ θὰ ἀντιδρῶσι κατὰ τῶν πιστῶν τοῦ Θεοῦ, διότι ἡ «φιλία τοῦ κόσμου εἶναι ἔχθρα πρὸς τὸν Θεόν» (Ἰάκωβ. δ'. 4).

Ἀλλ' ὅμως ἐν τῷ μέσῳ τῶν ταλαιπωριῶν καὶ παθημάτων τούτων ὁ Καλὸς Ποιμὴν λέγει πρὸς τὰ Ἑαυτοῦ πιστὰ πρόβατα: «***Μὴ φοβοῦ, μικρὸν ποίμνιον· διότι ηὐδόκησεν ὁ Πατὴρ ὑμῶν νὰ σᾶς δώσῃ τὴν βασιλείαν***». Ἐὰν ἡ παροῦσα ζωὴ ἦτο ἡ μόνη, βεβαίως τὸ μικρὸν ποίμνιον θὰ εἶχε λόγον νὰ φοβῆται. Ἀλλ' εὐτυχῶς ὑπάρχει καὶ ἄλλη ζωὴ πολὺ καλλιτέρα καὶ διαρκεστέρα τῆς παρούσης, ὑπάρχουσιν ἀγαθὰ καὶ ἀπολαύσεις πολὺ ὑψηλότεραι καὶ ὡραιότεραι καὶ εὐγενέστεραι τῶν τοῦ παρόντος κόσμου, ἐναποτεταμιευμέναι ἐν οὐρανοῖς διὰ τοὺς πιστοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Χριστοῦ.

Μὴ φοβοῦ τὰς θλίψεις, ὦ τέκνον τοῦ Χριστοῦ, διότι χαρὰ ἀνεκλάλητος σὲ ἀναμένει ἐν οὐρανοῖς, ὁ δὲ καθήμενος ἐπὶ τοῦ Θρόνου θέλει ἐξαλείψει πᾶν δάκρυ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου.

Μὴ φοβοῦ τὰς στερήσεις, διότι ἐκεῖ δὲν θέλεις πεινάσει ἢ διψήσει πλέον, ἀλλὰ θέλεις ἐνδυθῇ στολὴν λευκὴν καὶ θέλεις διέλθει ὁλόκληρον αἰωνιότητα ἐν τόπῳ φωτεινῷ, ἐν τόπῳ χλοερῷ, ἐν τόπῳ ἀναψύξεως.

Μὴ φοβοῦ ὀνειδισμὸν καὶ δυσφημίαν, διότι «μακάριοι ἐστὲ ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν Ἐμοῦ». Ἐὰν δὲ ἐδῶ ὁ ἐφήμερος οὗτος κόσμος σὲ ὀνειδίσῃ, ἐν τῇ βασιλείᾳ ὅμως τῶν οὐρανῶν αὐτὸς ὁ Κύριος τῆς δόξης θέλει σὲ ὁμολογήσει ὡς φίλον καὶ ὀπαδὸν Αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς Αὐτοῦ καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.

Μὴ φοβοῦ βάσανα, ἀσθενείας καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, διότι τὰ παθήματα τοῦ παρόντος βραχυτάτου βίου εἶναι μηδαμινὰ ἀπέναντι τῆς δόξης, ἥτις μέλλει νὰ σοὶ ἀποκαλυφθῇ πέραν τοῦ τάφου—«ἃ ὀφθαλμοὺς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν Αὐτὸν» (Α'. Κορ. β'. 9). Ἐν δὲ τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου, αὐτὸς ὁ Καλὸς Ποιμὴν θὰ ἦναι μετὰ σοῦ, καὶ θὰ σὲ φέρῃ ἀσφαλῶς διὰ τοῦ κρυεροῦ ποταμοῦ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ποθεινὴν πατρίδα σου, τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ.

Ὅταν δὲ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῆς Δευτέρας Παρουσίας ἡ σάλπιγξ ἠχήσῃ καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθῶσι καὶ πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης σταθῇ ἔμπροσθεν τοῦ Κριτοῦ, τότε, ὤ! τότε ὕψωσον τοὺς ὀφθαλμούς σου, ὦ μικρὸν ποίμνιον, μετὰ χαρᾶς, διότι εἶναι ἐν τῷ τελειοῦσθαι ὁ θρίαμβός σου.

Εἴθε πάντες ἡμεῖς, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, νὰ εὑρεθῶμεν τότε ἐντὸς τοῦ μικροῦ τούτου ποιμνίου!

Ἐξετάσωμεν ὅθεν σήμερον τὴν ζωὴν ἡμῶν, τὰς καρδίας ἡμῶν, σοβαρῶς καὶ ἐπιμελῶς, ὅπως βεβαιωθῶμεν ἂν ὄντως ἤμεθα πιστοὶ ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ— ἂν ἀληθῶς ἀγαπῶμεν Αὐτὸν καὶ προσπαθῶμεν νὰ ἀκολουθῶμεν ἐπὶ τὰ ἴχνη Του, ἂν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν βασιλεύῃ Αὐτὸς ἢ ὁ κόσμος, ἂν ἐπιδιώκωμεν τὰ ἐφήμερα καὶ πρόσκαιρα καὶ ἁμαρτωλὰ τοῦ παρόντος κόσμου, ἢ τὰ αἰώνια καὶ πνευματικὰ ἀγαθά. Μὴ πλανώμεθα νομίζοντες ὅτι δυνάμεθα καὶ τὸν κόσμον καὶ τὸν Χριστὸν νὰ ἀκολουθήσωμεν, ἢ ὅτι ἀφοῦ πρῶτον ἀπολαύσωμεν τὸν κόσμον, βραδύ-

τερον περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου δυνάμεθα νὰ παραιτήσωμεν αὐτὸν καὶ νὰ στραφῶμεν πρὸς τὸν Χριστόν. Οὐδεὶς γνωρίζει πότε τὸ δρέπανον τοῦ θανάτου θὰ κόψῃ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του· ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ ἔρχεται καὶ καταλαμβάνει τὴν ψυχὴν πολλάκις ἐντελῶς ἀνέτοιμον. Ἀλλὰ καὶ οὔτε εὔκολον εἶναι, μετὰ μακρὰν ζωὴν κοσμικότητος καὶ ματαιοφροσύνης, νὰ διακόψῃ ὁ ἄνθρωπος τὰς κεκτημένας ἕξεις καὶ συνηθείας του καὶ νὰ στραφῇ ὁλοψύχως πρὸς τὰ πνευματικὰ πράγματα. Ὁ Χριστὸς βεβαίως δέχεται καὶ τὸν ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου εἰλικρινῶς μετανοοῦντα ἁμαρτωλόν, ὅπως ἐδέχθη τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ λῃστήν. Ἀλλ' εἶναι πρᾶγμα ἐπικίνδυνον καὶ δύσκολον νὰ ἀφήσῃ τις τὴν μετάνοιαν καὶ σωτηρίαν του εἰς τοιαύτας ἀβεβαίας στιγμάς. Εἶναι δὲ καὶ ὕβρις πρὸς τὸν Χριστὸν τό νὰ θελήσῃ τις νὰ δαπανήσῃ πρῶτον τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις τῆς νεανικῆς καὶ ἀνδρικῆς του ἡλικίας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ Σατανᾶ, καὶ νὰ ἀφήσῃ εἶτα μόνον τὰ πτωχὰ λείψανα καὶ ἐρείπια τῆς παρακμῆς του διὰ τὸν Χριστόν.

Σήμερον, σήμερον εἶναι καιρὸς εὐπρόσδεκτος καὶ ἡμέρα σωτηρίας! Σήμερον παρακαλῶ, ὡς πρέσβυς τοῦ Χριστοῦ, πάντα ἀκροατήν μου, ὅστις εἰσέτι δὲν ἀφιέρωσεν ἑαυτὸν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν Αὐτοῦ, σήμερον νὰ στραφῇ πρὸς τὸν Καλὸν Ποιμένα καὶ νὰ εὕρῃ ἀνάπαυσιν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ! Ἀμήν.

(Λόγος κηρυχθεὶς ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη ἀπ' ἄμβωνος ἐν Ἀθήναις τῇ 29 Μαΐου 1872).

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ
ΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

(Συνέχεια)

ΙΙΙ.

Θὰ ἐννοήσωμεν, πιθανῶς, καλλίτερον τὰς κατωτέρω σκηνάς, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εὑρίσκεται τώρα εἰς τὸ δεύτερον ἔτος τῆς διακονίας Αὐτοῦ, καὶ ὅτι αἱ σχέσεις Αὐτοῦ μὲ τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ ἔφθασαν εἰς τὸ ὀξὺ ἐκεῖνο σημεῖον, τὸ ὁποῖον πλησιάζει εἰς τὴν ὁριστικὴν ῥῆξιν. Τὸ τρομερὸν φάσμα τοῦ Σταυροῦ μεγεθύνεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὸν δρόμον Αὐτοῦ, ἐνῷ συγχρόνως τὸ μῖσος τοῦ Διαβόλου αὐξάνει καὶ αὐτὸ ἐξίσου κατ' ἔντασιν. Τὰ προσόντα διὰ νὰ γείνῃ τις μαθητής του ἔρχονται εἰς φῶς ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ εἶναι τὸ ***«ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ»***. Ὁ ὄχλος, οἱ μαθηταί Του καὶ ἄλλοι φαίνονται καθαρὰ ὅτι δὲν δύνανται νὰ τὸν ἐννοήσουν. Πολλοὶ ἐκ τῶν ἀκολουθούντων Αὐτὸν ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ «οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν» (Ἰωάν. Ϛ' 66). Αὐτὸς δὲ ἀσχολεῖται νὰ παρασκευάσῃ τοὺς δώδεκα, προλέγων εἰς αὐτοὺς σαφῶς τὰ περὶ τοῦ θανάτου Του καὶ τῆς ἀναστάσεώς Του. Ἔκαμνε περιοδείας εἰς μέρη ἀπομεμακρυσμένα ἀπὸ τὸ κέντρον τῆς

Ἰουδαϊκῆς ζωῆς, ὑπερβὰς μάλιστα καὶ τὰ ὅρια τῆς γείτονος χώρας. Αἱ δοκιμασίαι καὶ οἱ πειραματισμοὶ τοῦ μέλλοντος—καὶ εἰδικῶς ἡ σκηνὴ τοῦ Γολγοθᾶ—ἐπρόβαλλον ἐν τῷ πνεύματί Του.

6. ***Ἡ ἕκτη*** σκηνὴ ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ (θ′ 18). Ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ Αὐτοῦ εὑρίσκονται εἰς τὴν βόρειον χώραν, εἰς τὰ περίχωρα τῆς ῥωμαϊκῆς πόλεως Καισαρείας. «Καὶ ἐνῷ αὐτὸς προσηύχετο κατὰ μόνας, ἦσαν μετ᾿ αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ» (Λουκ. θ′ 18). Κατὰ μόνας, δηλαδὴ μακρὰν τοῦ περιέργου ὄχλου. Φαίνεται ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἤθελε να κάμῃ στενωτέραν τὴν ἐπαφὴν τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς Του μὲ τὴν ζωὴν τῶν δώδεκα μαθητῶν. Ἐπίσης φαίνεται ὅτι ἤθελε νὰ μεταδώσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἀγάπην πρὸς τὴν μόνωσιν καὶ τὴν προσευχήν, ἥτις ἐπλήρου τὴν καρδίαν Του. Ἴσως ἐπίσης ἤθελεν ἁπλῶς νὰ αὐξήσῃ τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην καὶ βαθεῖαν οἰκειότητα, τὴν ὁποίαν εἶχε καθιερώσει μὲ τοὺς μαθητάς Του. Ηὐχαριστεῖτο εἰς τὴν εἰλικρινῆ φιλίαν, καθὼς ἐπραγματοποίουν αὐτὴν ὁ Πέτρος, ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης, ἡ Μάρθα καὶ ἡ Μαρία καὶ ἄλλοι ἀκόμη. Ἡ ἀπαράμιλλος δὲ φιλία εἶναι ἡ ἕνωσις ***ἐν τῇ προσευχῇ***.

7. ***Ἡ ἑβδόμη*** σκηνὴ εὑρίσκεται εἰς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον (Λουκ. θ′ 28) καὶ μᾶς φανερώνει τρίτην νύκτα προσευχῆς. «Μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους... ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος διὰ νὰ προσευχηθῇ».. Ὁ Ματθαῖος καὶ ὁ Μάρκος μᾶς ὁμιλοῦσι καὶ αὐτοὶ περὶ τῆς Μεταμορφώσεως, ὁ Λουκᾶς ὅμως μᾶς λέγει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος ***διὰ νὰ προσευχηθῇ*** καὶ ὅτι ***ἐνῷ προσηύχετο***, ἡ ὄψις τοῦ προσώπου Αὐτοῦ μετεμορφώθη. Χωρὶς νὰ σταθῶμεν διὰ νὰ μελετήσωμεν τὸν σκοπὸν τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης ἐκδηλώσεως τῆς θείας δόξης, ἂς ἀρκεσθῶμεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ μεταβολὴ ἐκείνη ἐγένετο καθ᾿ ὃν χρόνον ***προσηύχετο. Μετεμορφώθη καθ᾿ ὃν χρόνον προσηύχετο.*** Καὶ παραπλεύρως Αὐτοῦ ἵσταντο ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἠλίας, οἵτινες, πρὸ πολλῶν αἰώνων, εἶχον διέλθει πολλὰς ὥρας ἐν μονώσει προσευχῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἔνδοξον φῶς, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ διωχετεύετο ἐν Αὐτῷ, διεπέρασε τὸ περίβλημα τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ μετεμόρφωσε τὸ πρόσωπόν Του. Μετεμορφώθη διὰ τῆς ἐπαφῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ! Ἡμεῖς τώρα, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος εἶπεν: «Ἀκολουθεῖτέ με», δὲν θὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὴν προσευχήν, ὥστε, μὲ πρόσωπον ἀνακεκαλυμμένον, δηλαδὴ μὲ πνεῦμα ἀπηλλαγμένον προλήψεων καὶ ἐγωϊσμοῦ, θεωροῦντες ὡς ἐν κατόπτρῳ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου, νὰ μεταμορφούμεθα εἰς τὴν εἰκόνα Ἐκείνου ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν; (Β′ Κορ. γ′ 18).

8. Εὑρίσκομεν τὴν ***ὀγδόην*** μνείαν εἰς τὸ 10ον κεφάλαιον τοῦ Λουκᾶ (ἐδ. 21-22). Ὁ Ἰησοῦς εἶχεν ἐκλέξει ἀριθμόν τινα μαθητῶν καὶ προαπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὰ μέρη, διὰ τῶν ὁποίων ἔμελλεν Αὐτὸς νὰ διέλθῃ. Οὗτοι ἐπέστρεψαν μὲ χαρμοσύνους εἰδήσεις, διηγούμενοι περὶ τῆς δυνάμεως, ἥτις εἶχε βοηθήσει αὐτοὺς κατὰ τὸ ἔργον των, ὥστε καὶ τὰ δαιμόνια νὰ ὑποτάσσωνται εἰς αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. Τότε ὁ Κύριος, σταθεὶς ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, μὲ τὴν καρδίαν ἐκχειλίζουσαν ἀπὸ χαρᾶς, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς νὰ ἔβλεπε τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς καὶ ἐξεδήλωσε τὴν ἀγαλλίασιν, ἥτις ἐπλήρου τὴν ψυχήν Του. Ἐφαίνετο ἔχων πάντοτε συνείδησιν τῆς παρουσίας τοῦ Πατρὸς καὶ δι᾿ Αὐτὸν ἦτο

ὅλως φυσικὸν νὰ ὁμιλῇ πρὸς τὸν Πατέρα. Ἦσαν πάντοτε ἀρκετὰ πλησίον, ὥστε νὰ συνομιλῶσι καὶ ἡ συνομιλία Αὐτῶν δὲν εἶχε τέλος.

9. Ἡ ***ἐνάτη*** σκηνὴ περιγράφεται ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ· ὁμοιάζει δὲ πολὺ πρὸς τὴν ἕκτην: Ὁ Ἰησοῦς προσηύχετο ἐν τόπῳ τινι. Ὅτε δὲ ἔπαυσεν, εἶπέ τις τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ πρὸς Αὐτόν: «Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς νὰ προσευχώμεθα». (Λουκ. ια'. 1). Οἱ μαθηταί Του ἦσαν ἀναμφιβόλως ἄνθρωποι προσευχῆς καὶ ὁ Ἰησοῦς θὰ εἶχε κάμει λόγον περὶ προσευχῆς πολλάκις πρὸς αὐτούς. Παρατηροῦντες ὅμως ὁποίαν σπουδαιοτάτην θέσιν κατελάμβανεν ἡ κατὰ μόνας, προσευχὴ ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Διδασκάλου αὐτῶν καὶ ὁποῖα θαυμαστὰ ἀποτελέσματα προέκυπτον ἐξ αὐτῆς, τὸ γεγονὸς ὅτι ὑπῆρχεν ἐν τῇ προσευχῇ δύναμις ἐξαιρετική, μυστικὸν σπουδαιότατον δι' αὐτούς, διήγειρεν ἐν αὐτοῖς ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον. Ἐσχημάτισαν τὴν γνώμην ὅτι δὲν ἤξευρον ἀληθῶς πῶς ἔπρεπε νὰ προσεύχωνται· ἕνεκα τούτου ἐζήτησαν ὁδηγίας ἀπὸ τὸν Κύριον. Ἡ αἴτησίς των αὕτη, περισσότερον πάσης ἄλλης, βεβαίως ἐπλήρωσε χαρᾶς τὸν Ἰησοῦν. Ἐπὶ τέλους, ἐλάμβανον συνείδησιν τῆς οὐρανίου δυνάμεως, ἥτις κατέρχεται διὰ τῆς προσευχῆς.

Εἴθε ἡ ἁπλῆ αὐτὴ θεώρησις τῶν προσευχῶν τοῦ Ἰησοῦ νὰ ἔχῃ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν, νὰ κινήσῃ ἡμᾶς ὅπως ἐπιζητῶμεν τὴν ἀπομόνωσιν μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ κάμωμεν πρὸς Αὐτὸν τὴν αὐτὴν σοβαρὰν αἴτησιν. Τὸ πρῶτον βῆμα διὰ νὰ μάθωμεν νὰ προσευχώμεθα εἶναι νὰ κράξωμεν: «Κύριε, δίδαξόν με νὰ προσεύχωμαι». Καὶ τίς ἄλλος θὰ δυνηθῇ καλλίτερον Αὐτοῦ νὰ μᾶς διδάξῃ τοῦτο;

10. Ἡ ***δεκάτη*** σκηνὴ εὑρίσκεται ἐν Ἰωάν. ια'. 41. Πλησίον τοῦ χωρίου τῆς Βηθανίας. παρὰ τὸ στόμιον ἑνὸς μνημείου, ἔνθα ἀναπαύεται ἀπὸ τεσσάρων ἡμερῶν τὸ σῶμα ἑνὸς νέου, ἔχει συναθροισθῆ μία ὁλόκληρος κοινωνία. Ἡ Μαρία εἶναι παροῦσα καὶ κλαίει· ἡ Μάρθα καὶ αὐτὴ παρευρίσκεται συγκρατοῦσα τὴν συγκίνησίν της. Περιστοιχίζονται ἀπὸ προσωπικοὺς φίλους, κατοίκους τοῦ χωρίου, καὶ ἀπὸ γνωρίμους ἐλθόντας ἐξ Ἱερουσαλήμ. Κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἰησοῦ, μετά τινας δισταγμοὺς ἐκ μέρους αὐτῶν παραμερίζεται ὁ λίθος τοῦ μνημείου. Ὁ Ἰησοῦς, ὑψώνων τοὺς ὀφθαλμοὺς Αὐτοῦ πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀναφωνεῖ: «Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι, διότι ἤκουσάς μου· ἐγὼ δὲ ἐγνώριζον ὅτι πάντοτε μοῦ ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον τοῦτο, διὰ νὰ πιστεύσωσιν ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλας». Προτοῦ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ μνημεῖον ὁ Ἰησοῦς, προφανῶς εἶχε προσευχηθῆ μυστικῶς διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου, καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα ἦσαν ἀπάντησις εἰς τὴν προσευχήν Του.

Πόσον τὸ γεγονὸς τοῦτο καθιστᾷ φανερὸν ὅτι ἡ θαυμαστὴ δύναμις, ἡ ἀποκαλυπτομένη εἰς τὴν βραχυχρόνιον ἐπίγειον παροικίαν τοῦ Χριστοῦ, ἦτο ***ἀποτέλεσμα τῆς προσευχῆς!***

Ὁποῖος ἐξαιρετικὸς σύνδεσμος μεταξὺ τῆς καρποφόρου ζωῆς Του, παγκοσμίως θαυμαζομένης διὰ μέσου τῶν αἰώνων, καὶ τῆς ἐσωτερικῆς Του ζωῆς, τῆς ὁποίας βλέπομεν εἴς τινας περιπτώσεις παροδικὰς λάμψεις! ***Ἡ μεγαλειτέρα δύναμις, τὴν ὁποίαν ἐνεπιστεύθη ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ προσευχή.*** Πόσοι ὅμως μεταξὺ ἡμῶν φέρονται ἀπίστως πρὸς τὴν ἐμπι-

στοσύνην, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς δεικνύει πρὸς αὐτούς, μὴ χρησιμοποιοῦντες τὴν μεγάλην ταύτην δύναμιν, τὴν ἐναποτεθειμένην εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν.

Παρατηρήσατε ἐπίσης τὴν τελείαν ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τὸν Πατέρα, ὅτι ἀκούει τὴν προσευχήν Του: «Σὲ εὐχαριστῶ διότι μοῦ ἤκουσας». Οὐδὲν σημεῖον ὁρατὸν ἐδείκνυε τὴν βεβαίωσιν ταύτην· τοὐναντίον μάλιστα, διότι τὸ σῶμα τοῦ Λαζάρου ἔκειτο ἀκόμη ἐν τῷ μνημείῳ ἀπὸ τεσσάρων ἤδη ἡμερῶν. Ὁ Ἰησοῦς ὅμως εἶχεν ἐμπιστοσύνην, ὡς βλέπων Ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι ἀόρατος. Ἡ πίστις δὲν βλέπει τὰ πράγματα τῆς γῆς· οἱ ὀφθαλμοί της βλέπουν μόνον τὸν οὐρανόν. Εἶναι τυφλὴ ἐνώπιον τῶν ἀδυνάτων καὶ κωφὴ εἰς τοὺς λόγους τῆς ἀμφιβολίας. Ἀκούει μόνον τὸν Θεόν· βλέπει μόνον τὴν δύναμίν Του, καὶ ἐνεργεῖ συμφώνως πρὸς ὅ,τι βλέπει καὶ ἀκούει. Ὑπάρχει πίστις, ἥτις δὲν συνίσταται εἰς τὸ νὰ πιστεύωμεν ἁπλῶς ὅτι ὁ Θεὸς ***δύναται,*** ἀλλ' ὅτι ὁ Θεὸς ***θέλει.*** Τοιαύτη πίστις μορφώνεται διὰ σταθερᾶς ἑνώσεως μετὰ τοῦ Πατρός, καὶ πηγάζει ἀπὸ τὸ κλειστὸν ταμεῖον (Ματθ. ς'. 6), ἀπὸ ὥρας ἀφιερωμένας εἰδικῶς εἰς τὸν Θεόν, ἀπὸ τὴν μελέτην τῆς Βίβλου· ἐπὶ πλέον χρειάζεται προσεκτικὸν ὠτίον (Ἡσ. ν'. 4) καὶ καρδία εἰρηνική, ἵνα ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους ἡ πολυτιμωτάτη αὕτη πίστις φθάσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς.

11. Ἡ ***ἑνδεκάτη*** σκηνὴ προσευχῆς εὑρίσκεται ἐπίσης εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου (ιβ' 27-28). Δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς σταυρώσεως τοῦ Κυρίου, Ἕλληνες τινὲς προσήλυτοι, ἐλθόντες διὰ νὰ παραστῶσιν εἰς τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα, ἐζήτησαν συνέντευξιν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ. Τὸ διάβημα τοῦτο φαίνεται ὅτι προὐκάλεσεν ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Ἰησοῦ ὀπτασίαν τοῦ Ἐθνικοῦ κόσμου, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ καρδία Του τόσον ζωηρῶς ἐφλέγετο καὶ ὅστις ἤρχετο πρὸς Αὐτὸν διὰ νὰ λάβῃ ὅ,τι μόνον Αὐτὸς ἠδύνατο νὰ δώσῃ. Κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμήν, μία ἄλλη ὀπτασία, πένθιμος αὕτη, διεπέρασε τὴν πρώτην ὀπτασίαν, ἥτις οὐδέποτε ἔλειψεν ἀπὸ τὰς σκέψεις του, ἡ ὀπτασία τοῦ ***Σταυροῦ.*** Ὑποχωρῶν ἐκ φρίκης πρὸ αὐτῆς, γνωρίζων ὅμως ὅτι ἡ πρώτη δὲν ἠδύνατο νὰ πραγματοποιηθῇ εἰμὴ διὰ τῆς ὑπερτάτης ταύτης θυσίας, ἀναφωνεῖ, λησμονῶν πρὸς στιγμὴν τοὺς περιστοιχίζοντας Αὐτὸν καὶ ὁμιλῶν καθ' ἑαυτόν:

«Τώρα ἡ ψυχή μου εἶναι ταραγμένη· καὶ τί νὰ εἴπω;.... Πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης.... Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην....»

Καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ ἐσωτερικὴ πάλη, ἥτις διεξήγετο ἐν τῇ ψυχῇ Του, καταλήγει εἰς θριαμβευτικὴν νίκην τῆς ὑποταγείσης θελήσεώς του καὶ εὑρίσκει ἀμέσως τί νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Πατέρα: «Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα!» Καὶ εὐθὺς μὲ τὴν προσευχὴν ταύτην ἦλθε φωνὴ ἀπ' οὐρανοῦ: «Καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω».

Πόσον πλησίον μας εἶναι ὁ οὐρανός! Πόσον ταχέως ἀκούει ὁ Πατήρ! Εἶναι διαρκῶς προσεκτικὸς εἰς τὰς προσευχάς μας, ἕτοιμος νὰ εἰσακούσῃ ἔστω καὶ τὸν ἀσθενέστερον ψίθυρον ἐκπορευόμενον ἀπὸ τὰς καρδίας μας.

Οἱ θεαταὶ τῆς σκηνῆς ἐκείνης, ἀσυνείθιστοι ν' ἀκούωσιν οὐρανίους φωνάς, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐννοήσωσι τίποτε, νομίζοντες ὅτι ἔγεινε βροντὴ ἢ συγκεχυμένη τις ἀνακοίνωσις ἀγγέλου. Αὐτὸς ὅμως εἶχε τὸ ὠτίον ἐξησκημένον. Τὸ χωρίον

Ἡσ. ν΄. 4 (ὑπέροχος προφητεία) μᾶς ὑποδεικνύει πῶς συμβαίνει, ὥστε ὁ Ἰησοῦς ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ τὴν φωνὴν ἐκείνην τόσον εὐκόλως καὶ τόσον ταχέως: «Ἐγείρει ἀπὸ πρωῒ εἰς πρωΐ, ἐγείρει τὸ ὠτίον μου διὰ νὰ ἀκούω ὡς οἱ πεπαιδευμένοι».

Διὰ νὰ προσευχώμεθα εἶναι ἐξίσου ἀναγκαῖον νὰ γνωρίζωμεν νὰ ἀκούωμεν, Διὰ τὸ πρῶτον, καθὼς καὶ διὰ τὸ δεύτερον, ἡ πρωϊνὴ μετὰ τοῦ Θεοῦ συνομιλία εἶναι πρᾶγμα οὐσιωδέστατον.

(ἀκολουθεῖ) **S. D. Gordon.**

(Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, ὑπὸ Κ. Μεταλληνοῦ)

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

Ὑπὸ Ριχάρδου Τρὲντς (Richard Trench)

(κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(συνέχεια).

ΙΕ΄.

Ἡ παραβολὴ τῶν δύο χρεωφειλετῶν.

Λουκ. ζ΄. 41—43.

Οἱ Εὐαγγελισταὶ Ματθαῖος (κς΄. 7) καὶ Μάρκος (ιδ΄.3) ἀφηγοῦνται πῶς ἐνῷ ὁ Ἰησοῦς ἐδείπνει εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος τοῦ λεπροῦ ἐν Βηθανίᾳ, γυνή τις ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου πολυτίμου, ἐξέχεεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς Αὐτοῦ. Ἐπίσης ὁ Ἰωάννης (ιβ΄. 3) ἀναφέρει ὅτι ὁ Λάζαρος παρέθηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἐν Βηθανίᾳ δεῖπνον εἰς τὸν Κύριον, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἡ ἀδελφή του Μαρία, λαβοῦσα μῦρον πολύτιμον, ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ μὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της ἐσπόγγισεν αὐτούς. Διάφοροι ἑρμηνευταὶ θεωροῦσιν πιθανόν, ἂν καὶ οὐχὶ βέβαιον, ὅτι αἱ τρεῖς αὗται ἀφηγήσεις ἱστοροῦσιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ γεγονός.

Εἰς τὸ προκείμενον ὅμως χωρίον τοῦ Λουκᾶ ἀναφέρεται συμβάν, τὸ ὁποῖον δυσκόλως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ αὐτὸ μὲ τὰ ὡς ἄνω γεγονότα. Ἐδῶ ἱστορεῖται ὅτι Φαρισαῖός τις, Σίμων ὀνόματι, εἰς πόλιν, ἥτις δὲν κατονομάζεται, ἀλλ' ἐκ τῆς συνεχείας φαίνεται ὅτι ἔκειτο ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ἐκάλεσε τὸν Ἰησοῦν νὰ φάγῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Ἐκεῖ δὲ προσελθοῦσα γυνή τις ἁμαρτωλή, ἀφοῦ ἔβρεξε τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου μὲ τὰ δάκρυά της, τοὺς ἐσπόγγισε μὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της καὶ ἤλειψεν αὐτοὺς μὲ μῦρον. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξάν τινες ἑρμηνευταί, οἵτινες ἐθεώρουν ὅτι τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ὑπὸ τῶν ἄλλων τριῶν Εὐαγγελιστῶν ἱστορούμενον. Ὑπὲρ τῆς γνώμης ταύτης προεβλήθησαν διάφορα ἐπιχειρήματα: Πρῶτον, τὸ ὄνομα Σίμων τοῦ φιλοξενήσαντος τὸν Κύριον οἰκοδεσπότου. Δεύτερον, τὸ ὅτι εἶναι ἀπίθανον ὅτι ὁ Κύριος δὶς ἐτιμήθη διὰ τῆς ὁπωσδήποτε ἀσυνήθους ἐπαλείψεως τῶν ποδῶν διὰ μύρου πολυτίμου. Τρίτον, ἡ παράδοξος σύμπτωσις ὅτι εἰς ὅλας τὰς

τέσσαρας ἀνωτέρω ἀφηγήσεις τῶν Εὐαγγελιστῶν ἀναφέρεται ὅτι ἡ πρᾶξις αὕτη τῆς γυναικὸς ἐσχολιάσθη δυσμενῶς ὑπὸ τῶν παρευρεθέντων.

Εἰς τὰ ἐπιχειρήματα ὅμως ταῦτα δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν: ***Πρῶτον,*** ὅτι τὸ ὄνομα Σίμων ἦτο τόσῳ κοινὸν παρ' Ἰουδαίοις, ὥστε ἐπ' αὐτοῦ οὐδὲν βάσιμον ἐπιχείρημα νὰ δύναται νὰ στηριχθῇ. ***Δεύτερον,*** ἡ ἐπάλειψις τῶν ποδῶν διὰ μύρου, ἂν καὶ οὐχὶ τόσον συνήθης, ὅσον ἡ ἐπάλειψις τῆς κεφαλῆς, ἐν τούτοις δὲν ἦτο πρωτοφανὴς συνήθεια, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. ***Τρίτον,*** ἡ σύμπτωσις τῆς δυσμενοῦς ἐπικρίσεως ὑπὸ τῶν παρεστώτων τῆς πράξεως τῆς γυναικὸς καταπίπτει, ὅταν παρατηρήσωμεν ὅτι εἰς τὸ ἓν ἐπεισόδιον ἡ ἐπίκρισις προῆλθεν ἐκ μέρους τινῶν ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ κυρίως ἐκ μέρους Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου, εἰς δὲ τὴν προκειμένην περίπτωσιν προῆλθεν ἐκ μέρους τοῦ Φαρισαίου οἰκοδεσπότου. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν κατεκρίθη ἡ πρᾶξις τῆς γυναικὸς ὡς σπατάλη, ἐδῶ δὲ κατακρίνεται οὐχὶ ἡ γυνή, ἀλλ' ὁ Κύριος ὡς ἐπιτρέπων εἰς ἁμαρτωλὴν γυναῖκα νὰ τὸν ἐγγίσῃ. Ὥστε ἐκ τοῦ τρίτου τούτου ἐπιχειρήματος οὐδὲν δύναται νὰ ἐξαχθῇ ὑπὲρ τῆς γνώμης ὅτι τὰ δύο ἐπεισόδια ἦσαν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ γεγονός.

Ἐπὶ πλέον, δὲν ὑπάρχει οὐδὲν τεκμήριον, τὸ ὁποῖον νὰ μᾶς κάμῃ νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ Μαρία, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου, ἐκ τῆς σεμνῆς καὶ εὐτυχοῦς ἐκείνης οἰκογενείας τῆς Βηθανίας, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἡμῶν ἐτίμα διὰ τῆς φιλίας Αὐτοῦ, ὑπῆρξεν «ἁμαρτωλή». Τινές, θέλοντες νὰ συμβιβάσωσι τὴν δυσχέρειαν ταύτην, καταφεύγουσιν εἰς τὴν εἰκασίαν ὅτι ἴσως ἡ Μαρία εἶχε πρότερον διατελέσει «ἁμαρτωλὴ» καὶ μετανοήσασα εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας αὐτῆς, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐσύχναζεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Λαζάρου ὁ Ἰησοῦς. Ἀλλὰ τότε πῶς λέγει ὁ Φαρισαῖος (κατὰ τὸν Λουκᾶν) ὅτι «ἁμαρτωλή ***ἐστι;***»

Τὸ ζήτημα φαίνεται τόσῳ σαφές, ὥστε ἀπορεῖ τις παρακολουθῶν τὴν ἐπ' αὐτοῦ διχογνωμίαν, ἥτις ἐπεκράτησε μεταξὺ τῶν ἑρμηνευτῶν ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων μέχρι σήμερον. Οἱ μὲν Ἕλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸ πλεῖστον διακρίνουσι δύο χωριστὰ ἐπεισόδια, οἱ δὲ Λατῖνοι Πατέρες τὰ θεωροῦσιν ὡς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ γεγονός. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ Γρηγορίου τοῦ Μεγάλου ἐπεκράτησε γενικῶς ἡ δευτέρα αὕτη γνώμη, μέχρι τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀναμορφώσεως τοῦ 16ου αἰῶνος, ὁπότε ἡ ἔρευνα τῶν Γραφῶν ἤρχισε νὰ γίνηται μετὰ περισσοτέρας προσοχῆς καὶ ἔκτοτε βαθμηδὸν ἐγένετο γενικῶς παραδεκτὴ ἡ γνώμη τῶν Ἑλλήνων Πατέρων.

Μετὰ τὸ ἀναγκαῖον τοῦτο προοίμιον, εἰσερχόμεθα εἰς τὴν μελέτην τῆς προκειμένης παραβολῆς. Ὁ Κύριος ἡμῶν, προσκληθεὶς εἰς τὸν οἶκον Φαρισαίου τινὸς ἵνα φάγῃ, ***ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν***(1).

---

(1) *Σημ. μεταφραστοῦ.* Ἡ φράσις αὕτη δὲν δίδει σαφῆ ἰδέαν περὶ τῆς στάσεως τῶν συνδαιτυμόνων. Διότι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἰδίως δὲ κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴν ἐποχήν, οἱ τρώγοντες δὲν ἐκάθηντο ἐπὶ καθισμάτων, ὅπως πράττομεν ἡμεῖς σήμερον, ἀλλ' ἐξηπλώνοντο ἕκαστος ἐπὶ ἀνακλίντρου μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν τράπεζαν καὶ τοὺς πόδας πρὸς τὰ ὀπίσω (βλ. Ματθ. κϛ'. 10). Οὕτως ἐξηγεῖται πῶς ἡ γυνὴ ἐπλησίασε τὸν Κύριον καὶ ἤλειψε τοὺς πόδας Του καὶ τοὺς ἐσπόγγισε μὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της—πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο δυσκολώτατον, ἐὰν οἱ συνδαιτυμόνες ἐκάθηντο εἰς τὴν τράπεζαν, ὅπως καθήμεθα ἡμεῖς σήμερον.

«***Καὶ ἰδού, γυνή τις ἐν τῇ πόλει, ἥτις ἦτο ἁμαρτωλή,... ἔφερεν ἀλάβαστρον μύρου καὶ σταθεῖσα πλησίον τῶν ποδῶν αὐτοῦ ὀπίσω κλαίουσα, ἤρχισε νὰ βρέχῃ τοὺς πόδας Αὐτοῦ μὲ τὰ δάκρυα καὶ ἐσπόγγιζε μὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτῆς καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας Αὐτοῦ καὶ ἤλειφε μὲ τὸ μῦρον***». Ἐκ πρώτης ὄψεως μᾶς φαίνεται παράδοξον ὅτι πρόσωπον ξένον πρὸς τὴν οἰκίαν, καὶ μάλιστα γυνὴ τοιούτου ἠθικοῦ χαρακτῆρος, ἠδύνατο τόσον ἐλευθέρως νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν οἰκίαν ἑνὸς Φαρισαίου καὶ δὴ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ φαγητοῦ, καὶ νὰ προβῇ εἰς τοιαύτην ἐνέργειαν, χωρὶς νὰ ἐκβληθῇ ὑπὸ τοῦ οἰκοδεσπότου ἢ τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ. Οὔτε αἴρεται ἡ ἀπορία, ἐὰν δεχθῶμεν τὴν εἰκασίαν ἑνὸς ἑρμηνευτοῦ, ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη κατῴκει εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν ἢ ὅτι ἦτο συγγενὴς τοῦ Φαρισαίου· διότι ἡ τοιαύτη εἰκασία εἶναι ἔτι παραδοξωτέρα. Ἡ ἀληθὴς ἐξήγησις εἶναι ὅτι ἐν τῇ Ἀνατολῇ οὔτε ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Χριστοῦ ἐπεκράτει οὔτε σήμερον ἐπικρατεῖ ἡ αὐστηρότης τοῦ οἰκογενειακοῦ ἀσύλου, ἥτις ἐπικρατεῖ σήμερον παρ᾽ ἡμῖν· συνεπῶς ἐπετρέπετο, ἰδίως κατὰ τὰς ὥρας τοῦ φαγητοῦ, νὰ εἰσέρχωνται ξένοι, γνωστοὶ ἢ ἄγνωστοι, χωρὶς νὰ τοῖς γίνηται παρατήρησις (²).

«***Ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτόν, εἶπε καθ᾽ ἑαυτὸν λέγων, Οὗτος ἐὰν ἦτο προφήτης, ἤθελε γνωρίζει τίς καὶ ὁποία εἶναι ἡ γυνή, ἥτις ἐγγίζει αὐτόν, ὅτι εἶναι ἁμαρτωλή***». Εἰς τοὺς διαλογισμοὺς τούτους βλέπομεν τὸ γνήσιον Φαρισαϊκὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐσκέπτετο μόνον τὴν σωματικὴν καθαρότητα καὶ οὐδόλως τὴν ψυχικήν, καὶ τὸ ὁποῖον ἔλεγε μετὰ περιφρονήσεως πρὸς πάντας τοὺς μὴ Φαρισαίους: «Μὴ μὲ πλησιάζετε, διότι ἐγὼ εἶμαι ἅγιος καὶ σεῖς μεμολυσμένοι!» Εἰς δὲ τὸ συμπέρασμα, εἰς τὸ ὁποῖον καταλήγει ὁ Φαρισαῖος ἐν προκειμένῳ, ὅτι ὁ Χριστός, ἐὰν ἦτο προφήτης, θὰ διέκρινε τὸ ποιὸν τῆς γυναικός, βλέπομεν τὴν ἐπικρατοῦσαν τότε παρ᾽ Ἰουδαίοις δοξασίαν ὅτι ἡ διάγνωσις τῶν πνευμάτων ἦτο ἓν ἐκ τῶν γνωρισμάτων τοῦ γνησίου προφήτου καὶ ἰδίως τοῦ Μεσσίου (βλ. Α΄. Βασ. ιδ΄. 6, Β΄. Βασ. α΄. 3, ε΄. 26). Οὕτως ἀκούομεν τὸν Ναθαναήλ, ὅτε ὁ Ἰησοῦς τῷ ἐφανέρωσεν ὅτι γνωρίζει τὴν ψυχήν του, ἀναφωνοῦντα: «Σὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ!» Οὕτω καὶ ἡ Σαμαρείτις: «Ἔλθετε καὶ ἴδετε ἄνθρωπον, ὅστις μοὶ εἶπε πάντα ὅσα ἔπραξα· μήπως οὗτος ἦναι ὁ Χριστός;» Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Εὐαγγελισταί, ἔχοντες ὑπ᾽ ὄψει τὴν Ἰουδαϊκὴν ταύτην δοξασίαν, τονίζουσι τόσον συχνάκις τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐγνώριζε τὰς σκέψεις τῶν ἀκροατῶν Αὐτοῦ.

Ὁ Φαρισαῖος λοιπὸν οἰκοδεσπότης θέτει ἐνδομύχως τὸ ἑξῆς δίλημμα περὶ τοῦ Ἰησοῦ: Ἢ δὲν ἔχει τὸ χάρισμα τοῦ νὰ διακρίνῃ τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων, ὁπότε δὲν εἶναι ἀληθὴς προφήτης· ἢ διακρίνει τὸν χαρακτῆρα τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ ὅμως ἀνέχεται αὐτὴν νὰ τὸν ἐγγίσῃ καὶ νὰ τὸν ὑπηρετήσῃ, ὁπότε

(²) ***Σημ. μεταφραστοῦ.*** Ὁ συγγραφεὺς ἐδῶ ἀναφέρει ἔκ τινος βιβλίου περιηγήσεως ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Παλαιστίνῃ κατὰ τὸ ἔτος 1839, πῶς ἐν Δαμιέττα τῆς Αἰγύπτου, ἐνῷ οἱ περιηγηταὶ ἔτρωγον εἰς τὴν οἰκίαν προὔχοντός τινος, διάφορα ἄγνωστα πρόσωπα εἰσῆλθον καὶ ὡμίλησαν μετὰ τοῦ οἰκοδεσπότου ἤ τινος τῶν ἐντοπίων συνδαιτυμόνων ἢ καὶ ἁπλῶς ἐκάθησαν εἰς μίαν γωνίαν τοῦ δωματίου ὡς θεαταί. Τὸ αὐτὸ συνέβη εἰς τοὺς αὐτοὺς περιηγητὰς καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν οἰκίαν ἑνὸς Σκώτου ἱεραποστόλου.

στερεῖται τῆς ἁγιότητος, ἥτις εἶναι γνώρισμα τοῦ ἀληθοῦς προφήτου. Πιθανὸν δὲ ἐν τῇ ῥύμῃ τῶν σκέψεων τούτων ὁ Φαρισαῖος νὰ μετενόησε διὰ τὴν τιμήν, ἣν ἔδειξεν εἰς ἕνα ἄνθρωπον, ὃν ἐξέλαβεν ὡς προφήτην.

Ἀλλ' ὁ Κύριος εὐθὺς τῷ ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι καρδιογνώστης, λέγων εἰς αὐτόν: «***Σίμων, ἔχω νὰ σοὶ εἴπω τι.***» Καὶ ἐκεῖνος ἐξ ἀνάγκης ἀποκρίνεται: «***Διδάσκαλε, εἰπέ.***» Καὶ ἕπεται ἡ παραβολή.

«***Εἶχέ τις δανειστὴς δύο χρεωφειλέτας· ὁ εἷς ἐχρεώστει δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἄλλος πεντήκοντα. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχον νὰ ἀποδώσωσιν, ἐχάρισεν αὐτὰ εἰς ἀμφοτέρους***». Ἐδῶ εἶναι φανερὸν ὅτι δανειστὴς μὲν εἶναι ὁ Θεός, χρεωφειλέται δὲ οἱ ἄνθρωποι. Καὶ ὁ Κύριος ἐξακολουθεῖ: «***Τίς λοιπὸν ἐξ αὐτῶν, εἰπέ, θέλει ἀγαπήσει αὐτὸν περισσότερον; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπε, Νομίζω ὅτι ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐχάρισε τὸ περισσότερον***». Εἰς τὴν ἑρμηνείαν καὶ πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν λέξεων τούτων ἐγείρεται μία ἀπορία, ἡ ἑξῆς: Πρέπει ἐκ τούτων νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ὑπάρχει τις ὠφέλεια εἰς τὸ νὰ ἔχῃ τις εἰς βάρος του ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρας ἁμαρτίας; ὅτι ὅσον περισσότερον ἀπεμακρύνθη τις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τόσον στενώτερον θὰ προσκολληθῇ εἰς Αὐτόν, ἐὰν καὶ ἀφοῦ μετανοήσῃ; Τὸ συμπέρασμα τῆς παραβολῆς ἆρά γε δὲν φαίνεται νὰ ἦναι τὸ τοῦ Παύλου: «Τί λοιπόν; Θέλομεν ἐπιμένει ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα περισσεύσῃ ἡ χάρις;» (Ρωμ. Ϛ'. 1).

Ἡ ἀπορία αὕτη διαλύεται, ἐὰν ἐκλάβωμεν τὸ ***χρέος*** ὡς κάτι οὐχὶ ἀντικειμενικόν, ἀλλ' ***ὑποκειμενικὸν***—οὐχὶ ὡς ἀριθμόν τινα ἁμαρτημάτων μέγαν ἢ μικρόν, ἀλλ' ὡς ***συναίσθησιν ἁμαρτωλότητος***. Διότι ἀπεδείχθη πολλάκις ὅτι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔχουσι διαπράξει ὀλιγώτερα ἁμαρτήματα, αἰσθάνονται ἑαυτοὺς πολὺ περισσότερον βεβαρυμένους ὑπὸ τῆς ἁμαρτωλῆς των καταστάσεως, ἀπὸ ἄλλους, οἵτινες ἔχουσιν εἰς βάρος των σωρείαν ἁμαρτιῶν φανερῶν καὶ ἀφανῶν. Τοιοῦτος ἦτο ὁ μέγας προφήτης Ἡσαΐας, ὅστις ἀνέκραξεν: «Ὢ τάλας ἐγώ! διότι ἐχάθην, ἐπειδὴ εἶμαι ἄνθρωπος ἀκαθάρτων χειλέων». Τοιοῦτοι δὲ εἶναι οἱ αἰσθανόμενοι μέγιστον φόρον εὐγνωμοσύνης, ὅταν ὁ Θεὸς χαρίζῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἄφεσιν καὶ τὴν σωτηρίαν.

Ὁ Φαρισαῖος Σίμων ἦτο αὐτὸς ζωντανὸν παράδειγμα ἐκείνων, οἵτινες ὀλίγον ἠγάπησαν, ὄχι διότι ὀλίγον ἡμάρτησαν, ἀλλὰ διότι ὀλίγον συνησθάνθησαν τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν ἁμαρτωλότητα. Διὰ τοῦτο καλέσας τὸν Ἰησοῦν νὰ φάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, παρέλειψε νὰ κάμῃ εἰς αὐτὸν τὰς τιμάς, αἵτινες γενικῶς συνειθίζοντο τότε ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἰς τοιούτους προσκεκλημένους (3).

Εἰς ἐκεῖνα ὅμως, εἰς τὰ ὁποῖα αὐτὸς ἐστάθη ἐλλιπὴς καὶ ἀμελής, ἡ ἁμαρτωλὴ γυνὴ τὸν ὑπερέβαλε πολλαπλασίως. Αὐτὸς δὲν εἶχεν ἐπιχύσει ὕδωρ εἰς τοὺς πόδας τοῦ Σωτῆρος, ἐκείνη ἔπλυνεν αὐτοὺς μὲ τὰ δάκρυά της καὶ ἐσπόγγισεν αὐτοὺς μὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτῆς (αἵτινες εἶναι ἡ «δόξα» τῆς γυναικός, Α'. Κορινθ. ια'. 15). Αὐτὸς δὲν ἔδωκεν εἰς τὸν Διδάσκαλον τὸν ἀσπασμὸν τοῦ χαιρετισμοῦ εἰς τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ, ἐκείνη κατεφίλησε τοὺς πόδας Αὐτοῦ. Αὐτὸς

(3) Τὴν πλύσιν τῶν ποδῶν (Γενέσ. ιη'. 4, Κριτ. ιθ'. 21), τὸν ἀσπασμὸν τῆς εἰρήνης (Γενέσ. κβ'. 4, Ἐξόδ. ιη'. 7), τὴν ἐπάλειψιν τῆς κεφαλῆς μὲ ἔλαιον (Ψαλμ. κγ'. 5, ρμα'. 5, Ματθ. Ϛ'. 17).

δὲν ἤλειψε μὲ κοινὸν ἔλαιον τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰησοῦ, ἐκείνη μὲ βαρύτιμον μῦρον ἤλειψε τοὺς πόδας Αὐτοῦ.

«Διὰ τοῦτο σοὶ λέγω, συγκεχωρημέναι εἶναι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, διότι ἠγάπησε πολύ· εἰς ὅντινα δὲ συγχωρεῖται ὀλίγον, ὀλίγον ἀγαπᾷ». Οἱ ἑρμηνευταὶ πάντες ὁμολογοῦσιν ὅτι αἱ λέξεις αὗται παρέχουσί τινα δυσκολίαν, ἀφοῦ ἡ κεντρικὴ διδασκαλία τῆς προκειμένης παραβολῆς εἶναι ὅτι ὁ συγχωρηθεὶς χρεωφειλέτης ἀγαπᾷ πολύ, ***ἐπειδὴ πολὺ ἐσυγχωρήθη,*** καὶ ὄχι ὅτι ἐσυγχωρήθη πολύ, ***ἐπειδὴ πολὺ ἠγάπησε.*** Καὶ γενικῶς ἡ Γραφὴ διδάσκει ὅτι ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν, διότι ***Αὐτὸς πρῶτος*** ἠγάπησεν ἡμᾶς—ὅτι προϋπόθεσις τῆς συγχωρήσεως εἶναι ἡ ***πίστις,*** ὄχι ἡ ***ἀγάπη,*** ἥτις εἶναι ***συνέπεια.*** Διὰ τοῦτο ἑρμηνευταί τινες ἠθέλησαν τὸ προκείμενον χωρίον νὰ διορθώσωσιν ὡς ἑξῆς: «Συγκεχωρημέναι εἶναι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ***διὸ*** ἠγάπησε πολύ». Ἀλλ' ἐν πρώτοις, εἶναι φανερὸν ἐκ τῆς ἀφηγήσεως ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη δὲν ἐγνώριζεν ὅτι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς εἶχον συγχωρηθῆ, ὅταν ἔδειξε τὰ ὡς ἄνω δείγματα τῆς ἀγάπης αὐτῆς, ἀφοῦ μόλις εἰς τὸ ἑπόμενον ἐδάφιον λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς: «Συγκεχωρημέναι εἶναι αἱ ἁμαρτίαι σου». Δεύτερον, αὐτὴ ἡ εὐθὺς ἐπακολουθοῦσα φρᾶσις: «Εἰς ὅντινα δὲ συγχωρεῖται ὀλίγον, ὀλίγον ἀγαπᾷ,» ἀναιρεῖ τὴν προσπάθειαν πρὸς ἄρσιν τῆς δυσκολίας διὰ γλωσσικῆς τινος τροποποιήσεως, ἥτις ἄλλως τε εἶναι πάντοτε ἐπικίνδυνος μέθοδος προκειμένου περὶ τοῦ κειμένου τῶν Ἱερῶν Γραφῶν.

Πρέπει ὅθεν νὰ ἀφήσωμεν τὸ κείμενον ὡς ἔχει. Ἡ δὲ δυσκολία ἐξαφανίζεται, ἐὰν ἐμβαθύνωμεν ὀλίγον εἰς τὴν ψυχολογίαν τῆς γυναικὸς ταύτης. Ἡ ἁμαρτωλὴ αὕτη γυνὴ εἶχεν (ἄγνωστον πῶς) ἔλθει εἰς ***βαθεῖαν συναίσθησιν*** τῆς ἁμαρτωλῆς καὶ πεπτωκυίας αὐτῆς καταστάσεως καὶ εἰς βαθεῖαν ἐπὶ τούτῳ λύπην· ἐξ οὗ καὶ τὰ ἄφθονα δάκρυα, ἐξ ὧν ἔβρεξε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ. Συνάμα φαίνεται ὅτι, ποθοῦσα διαπύρως τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν της, ***εἶχεν ἀποκτήσει τὴν πεποίθησιν*** ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἠδύνατο νὰ τὴν σώσῃ ἐκ τῆς ἀπέλπιδος ταύτης καταστάσεως καὶ νὰ τὴν συγχωρήσῃ.

Ὁ πόθος καὶ ἡ πεποίθησις αὕτη—μὲ ἄλλους λόγους, ἡ ***πίστις***—εἶναι ὁ ἀρνητικὸς πόλος, οὕτως εἰπεῖν, ἡ βάσις τῆς ***ἀγάπης***. Δὲν εἶναι ἀκόμη θετικὴ ἀγάπη, διότι μόνον ἡ Θεία χάρις δύναται νὰ τὴν καταστήσῃ τοιαύτην. Εἶναι ὡς ὁ πρῶτος τρυφερὸς βλαστὸς ἢ ὀφθαλμὸς τοῦ βλαστάνοντος δένδρου, ὁ κεκλεισμένος κάλυξ (μπουμποῦκι) τοῦ μήπω ἀναπτυχθέντος ἄνθους, ὅστις ἀκόμη δὲν τολμᾷ νὰ ἀνοίξῃ ὑπὸ τὴν παγερὰν πνοὴν τῆς Θείας ὀργῆς, ἀλλ' ὅστι. εὐθὺς θὰ ἀνοίξῃ καὶ θὰ ἀναπτυχθῇ, ὅταν αἰσθανθῇ τὴν ζωογόνον θερμότητα καὶ θαλπωρὴν τῆς Θείας ἀγάπης. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἡ γυνὴ «πολὺ ἠγάπησε,» διότι ἡ ὅλη συμπεριφορά της προέδιδε θερμὸν ***πόθον συμφιλιώσεως*** πρὸς τὸν Θεόν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὴν εἶχεν ἀποξενώσει τὸ ἁμαρτωλὸν αὐτῆς παρελθόν, καὶ ***πίστιν ἀκράδαντον*** ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἠδύνατο νὰ τὴν σώσῃ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος, ἀφοῦ τῇ ἔδωκε τὴν συγχώρησιν, προσέθηκεν: ***«Ἡ πίστις σου σὲ ἔσωσεν!»*** (1).

(1) Οὕτως ἑρμηνεύει τὸ χωρίον τοῦτο καὶ ὁ Θεοφύλακτος λέγων: «Ὅτι ἠγάπησε πολύ, ἀντὶ τοῦ, πίστιν ἐνεδείξατο πολλήν»· χαρακτηρίζει δὲ τὰ ὅσα ἔπραξε πρὸς τὸν Σωτῆρα ὡς «πίστεως σύμβολα καὶ ἀγάπης».

Τῆς πίστεως ταύτης—τῆς προκαταρκτικῆς, οὕτως εἰπεῖν, ἀγάπης ταύτης—ὁ Φαρισαῖος, ἐν τῇ ἀλαζονείᾳ καὶ αὐτοδικαιοσύνῃ του, ἐστερεῖτο, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεμίαν ὠφέλειαν ἔλαβεν ἐκ τῆς ἐπικοινωνίας του μὲ τὸν Ἰησοῦν (5). Ἀλλ' ἡ γυνὴ ἀπεκόμισεν ἐκ τῆς συναντήσεως ταύτης μὲ τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου τὴν ὑψίστην εὐλογίαν, τὴν ὁποίαν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶχε νὰ δώσῃ—τὴν **ἄφεσιν** καὶ τὴν **δικαίωσιν**. Εἰς αὐτὴν ἐλέχθησαν οἱ μακάριοι ἐκεῖνοι λόγοι: «Ἡ πίστις σου σὲ ἔσωσεν, ὕπαγε ἐν εἰρήνῃ!» καὶ εἰς αὐτὴν ἐπηλήθευσε τὸ τοῦ Ἀποστόλου: «Ὅπου ἐπερίσσευσεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις».

ΕΚΦΥΛΙΣΜΟΣ

«Πῶς ἡμεῖς θέλομεν ἐκφύγει, ἐὰν ἀμελήσωμεν
τόσον μεγάλην σωτηρίαν;»
Πρὸς Ἑβρ. β'. 3

Ὑπάρχει νόμος τῆς φύσεως, παγκόσμιος, ἀναλλοίωτος, καθ' ὃν ζῷά τε καὶ φυτά, μένοντα ἀκαλλιέργητα, μεταπίπτουν εἰς ἀγρίαν κατάστασιν, ἐπανερχόμενα εἰς τὸν πρωτογενῆ τύπον τοῦ εἴδους των. Τοῦ νόμου τούτου δὲν ἐξαιρεῖται οὔτε ὁ ἄνθρωπος. Γνωσταὶ εἶναι αἱ συνέπειαι τῆς τοιαύτης ἀμελείας εἰς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη. Τὰ καλλιεργημένα ῥόδα τῶν κήπων χάνουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν ποικιλίαν τῶν ἐξαισίων χρωμάτων καὶ τὸν πλοῦτον τῶν πετάλων των καὶ ἐν τέλει ἐπανέρχονται εἰς τὸν πρωτογενῆ των τύπον—τὸ μονοπέταλον ἄγριον τριαντάφυλλον τῶν φρακτῶν. Ἡ μεγάλη ἐξαισία **φράουλα**, ἡ μὲ τόσην προσοχὴν καλλιεργημένη, ὅταν ἀφίνεται, ἔστω καὶ ἐπὶ ὀλίγον χρόνον, ἀκαλλιέργητος, μεταπίπτει εἰς τὸν ἀρχικόν της τύπον—τοῦ μικροῦ ἀγρίου χαμαικεράσου τῶν δρυμῶν. Τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ ἐπὶ τῶν πτηνῶν. Εἷς πτηνοτρόφος λ. χ. συλλέγει πολλὰς περιστερὰς παντὸς εἴδους, καὶ ὅλων τῶν παραλλαγῶν καὶ χρωμάτων. Τὰ μεταφέρει εἰς νῆσον ἀκατοίκητον καὶ τὰ ἀφίνει ἐκεῖ, ἐλεύθερα. Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν ἐπιστρέφει καὶ εὑρίσκει ὁλόκληρον ἀποικίαν ἀγρίων περιστερῶν ὁμοιομόρφων καὶ τοῦ αὐτοῦ χρώματος· ἀντὶ νὰ διαφέρουν ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῶν ποικίλων συνδυα-

(5) Εἰς ποίημά τι τοῦ περιφήμου Πέρσου ποιητοῦ Σααδῆ, ὑπάρχει μία ἱστορία, ἥτις φαίνεται ὡς ἀπήχησις τοῦ Εὐαγγελικοῦ τούτου ἐπεισοδίου. Ὁ Ἰησοῦς (κατὰ τὴν ἱστορίαν ταύτην) ὅτε ἦτο ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφιλοξενήθη ποτὲ εἰς τὸ κελλίον ἑνὸς δερβίσση ἢ καλογήρου περιφήμου διὰ τὴν ἁγιότητά του. Εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν κατῴκει νεανιας τις βεβυθισμενος εἰς παντὸς εἴδους ἁμαρτίας, «τοῦ ὁποίου ἡ ψυχὴ ἦτο τόσον μαύρη, ὥστε καὶ ὁ Σατανᾶς τὴν ἀπεστρέφετο». Ὁ νεανίας οὗτος παρουσιάσθη ἡμέραν τινα εἰς τὸ κελλίον τοῦ ἁγίου δερβίσση καὶ κλαίων μὲ κατάνυξιν ἤρχισε νὰ θρηνῇ διὰ τὴν ἁμαρτωλότητά του καὶ νὰ ἱκετεύῃ συγχώρησιν καὶ σωτηρίαν. Ἀλλ' ὁ δερβίσσης μὲ ἀγανάκτησιν τὸν ἀπέκρουσεν, ἐρωτῶν πῶς τολμᾷ αὐτὸς ὁ τόσον ἀκάθαρτος και βέβηλος νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιόν του καὶ ἐνώπιον τοῦ προφήτου τοῦ Θεοῦ (ἐννοῶν τὸν Ἰησοῦν), τὸν διεβεβαίωσε δὲ ὅτι μάτην ζητεῖ συγχώρησιν. Διὰ νὰ δείξῃ δὲ πόσον βεβαίαν ἐθεώρει τὴν αἰωνίαν καταδίκην τοῦ νεανίου, ἀνέκραξε: «Θεέ μου, ἓν μόνον σοῦ ζητῶ—εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως νὰ εὑρεθῶ μακρὰν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον!» Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε καὶ εἶπεν: «Ἂς γείνῃ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σου! Αἱ αἰτήσεις καὶ τῶν δύο σας εἰσηκούσθησαν! Ὁ ἁμαρτωλὸς οὗτος ἐζήτησεν ἔλεος καὶ ἄφεσιν—αἱ ἁμαρτίαι του ἐσυγχωρήθησαν, καὶ θὰ σταθῇ εἰς τὸν Παράδεισον ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. Σὺ δέ, ὅστις ἐζήτησας νὰ εὑρεθῇς μακρὰν ἀπὸ τὸν ἁμαρτωλὸν τοῦτον, καὶ σὺ εἰσηκούσθης, καὶ ὁ τόπος σου θὰ ἦναι ἡ γέεννα!»

σμῶν χρωμάτων — ὅλα, εἴτε μαῦρα, εἴτε λευκά, εἴτε φαιά, εἴτε κατάστικτα καὶ ῥαβδωτά, μετεμορφώθησαν εἰς ἓν ὁμοιόμορφον μολυβδοκυανοῦν χρῶμα μὲ δύο μελανὰς ῥαβδώσεις ἐπὶ τῶν πτερύγων, καὶ λευκὸν τὸ στῆθος καὶ τὴν κοιλίαν. Ἡ ποικιλία ἐκείνη τῶν χρωμάτων ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς καλλιεργείας, τῆς ἡμερώσεως, τοῦ ἐκπολιτισμοῦ· ἅπαξ διεκόπησαν ταῦτα, τὰ πτηνὰ μοιραίως ἐπανῆλθον εἰς τὸν πρωτογενῆ των τύπον, τὸν τοῦ πρώτου των προγόνου. Ἡ προσπάθεια ἐκείνη τῆς ἐπιστήμης, ὅπως ἐξευγενίσῃ τὸ εἶδος, ἐματαιώθη μυστηριωδῶς. Ὁ φυσικὸς νόμος, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἐπέρχεται ἡ μεταβολὴ αὕτη, ὀνομάζεται ὁ νόμος τῆς ***Ἐπανόδου εἰς τὸν ἀρχικὸν Τύπον***.

Ὁ νόμος οὗτος κυβερνᾷ ὁλόκληρον τὴν ζωϊκὴν κλίμακα. Τὰ κατοικίδια ζῷα, ἀφινόμενα χωρὶς περιποίησιν ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου, μεταπίπτουν εἰς ὑποδεεστέραν κατάστασιν, γίνονται ἄγρια. Ἀλλὰ μήπως τοῦτ' αὐτὸ δὲν παρατηρεῖται καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου; Διατί ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀποτελῇ ἐξαίρεσιν νόμου παγκοσμίου, νόμου τῆς φύσεως, τῆς ὁποίας αὐτὸς ἀποτελεῖ μέρος καὶ κατέχει τὴν ἀνωτάτην αὐτῆς βαθμίδα; Ἀναμφιβόλως δὲν ἐξαιρεῖται τοῦ νόμου τούτου ὁ ἄνθρωπος. Ὅταν ἐπιμόνως καὶ ἐπὶ μακρὸν ἀμελῇ τὸν ἑαυτόν του καὶ ἀπομακρύνεται τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἐπιδράσεων, τὸν βλέπομεν νὰ χάνῃ ἓν πρὸς ἓν τὰ προσόντα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐν τέλει νὰ μεταπίπτῃ εἰς ἀγρίαν, εἰς κτηνώδη κατάστασιν, ὡς ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκονται ἐνίοτε ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἐναυάγησαν ἐπὶ ἐρήμων νήσων καὶ ἔζησαν ἐκεῖ μόνοι ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος παραμελῇ τὸ σῶμά του, καταντᾷ ἄγριος, κτηνώδης· ὅταν ἀμελῇ τὸν νοῦν του, ἀποβλακοῦται ἢ παθαίνει φρενοβλάβειαν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἀπομονωτικὴ φυλάκισις ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἀποσυνθέτῃ τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ τὸν ἀφίνῃ ἠλίθιον ἢ παράφρονα. Ὅταν πάλιν ὁ ἄνθρωπος κωφεύῃ εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεώς του, παρεκτρέπεται εἰς πᾶν εἶδος ἀθεμίτου καὶ παρὰ φύσιν ἀνοσιουργήματος. Τέλος, ὅταν ἀμελῇ τὴν ψυχήν του, τὴν ἠθικήν του ὑπόστασιν, ἡ μὲν ψυχὴ ὑφίσταται ἀτροφίαν καὶ ἀποσύνθεσιν, ὁ δὲ ἄνθρωπος καταντᾷ ἠθικὸν ἐρείπιον.

Ἰδοὺ λοιπόν, ὅτι ἔχομεν βάσιν καθαρῶς φυσικήν, ἐπὶ τῆς ὁποίας νὰ στηρίξωμεν μίαν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα: «Πῶς θέλομεν ἐκφύγει ἐὰν ἀμελήσωμεν;» Διὰ τῆς ἀμελείας ἐπιβεβαιοῦται μία παγκόσμιος ἀρχή, ἡ ἀρχὴ τῆς μοιραίας ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταπτώσεως, ἥτις ἐφαρμόζεται εἰς ὁλόκληρον τὴν ἔμψυχον πλάσιν καὶ ἥτις εἶναι ἀρχὴ στειρώσεως καὶ θανάτου.

Ἡ ἐπιστήμη διδάσκει ὅτι πρὸ παντὸς ἐμψύχου ὄντος κεῖνται τρεῖς ὁδοὶ— ἡ ὁδὸς τῆς ***ἰσορροπίας*** ἢ ***στασιμότητος***, ἡ ὁδὸς τῆς ***ἐξελίξεως*** ἢ ***κατευθύνσεως πρὸς τὰ ἄνω***, καὶ ἡ ὁδὸς τοῦ ***ἐκφυλισμοῦ***, ἤτοι τῆς ***πρὸς τὰ κάτω κατευθύνσεως***—τῆς ***ὀπισθοδρομήσεως***. Ἀλλ' ἡ κατάστασις τῆς ἰσορροπίας εἶναι μία γλίσχρος ζωή, μία ἀέναος ταλάντευσις μεταξὺ προόδου καὶ ὀπισθοδρομήσεως, μία (κατὰ τὸ φαινόμενον τοὐλάχιστον) διαρκὴς ἀντίστασις πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιρροάς, τόσον τὰς ἀγαθὰς ὅσον καὶ τὰς πονηράς. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη κατάστασις τῆς ***ἀδρανείας***, ἥτις χαρακτηρίζει τὴν ἄψυχον ὕλην, δὲν δύναται νὰ ἦναι διαρκὴς εἰς τὰ ἔμψυχα πλάσματα καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν. Διότι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι εἶναι στασιμότης καὶ ἀδράνεια, δυνατὸν νὰ ἦναι ἢ μία

ἀφανὴς **πρὸς τὰ ἄνω ἐξέλιξις**, τόσον μικρὰ ὥστε νὰ διαφεύγῃ κάθε παρατήρησιν, ἢ τοὐναντίον (ὅπερ καὶ συνηθέστερον) μία **ὀπισθοδρόμησις,** ἀνεπαίσθητον ὀλίσθημα πρὸς τὸν ἐκφυλισμόν. Καὶ εἶναι δυσκολωτάτη ἡ διατήρησις τῆς ἰσορροπίας· ἀπαιτεῖ ἀέναον προσαρμογὴν τῆς ψυχῆς πρὸς τὰς ἐπιδράσεις τόσον τοῦ καλοῦ, ὅσον καὶ τοῦ κακοῦ. Εἶναι κατάστασις ζωῆς πενιχρᾶς, ἀρετῆς μετετρημένης, μονοτόνου καὶ πεζῆς. Προϋποθέτει περιστάσεις, αἵτινες νὰ μὴ ἐπιδρῶσιν οὔτε πρὸς βελτίωσιν, οὔτε πρὸς βλάβην. Ἐκ τῆς φαινομενικῆς ταύτης ἰσορροπίας, δύο διέξοδοι παρουσιάζονται—ἡ μία πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἡ ἄλλη πρὸς τὰ κάτω. Τὴν πρὸς τὰ ἄνω διέξοδον ζητοῦν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ ὀλίγον χρόνον· ἀλλ᾽ εἶναι δύσκολος, ἡ δὲ ἀνάπτυξις ἐπιτελεῖται βραδέως, καὶ οἱ πλεῖστοι παραιτοῦνται ἐνωρὶς τοῦ ἀγῶνος, ἐνῷ τὸ τέρμα εἶναι ἀκόμη πολὺ μακράν. Τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἀνθρωπότητος ἀκολουθεῖ τὴν κατωφερῆ ὁδόν, τὴν τοῦ ἐκφυλισμοῦ. Διατὶ τοῦτο; Ἐὰν θελήσωμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶναι ἡ εὐκολωτέρα τῶν τριῶν ὁδῶν, θὰ ἐκφράσωμεν μόνον τὸ ἥμισυ τῆς ἀληθείας, διότι θὰ προκύψῃ ἀμέσως τὸ ἐρώτημα: «Διατὶ εἶναι ἡ εὐκολωτέρα;» Τί ἄλλο, εἰ μὴ διότι ἐν τῇ ψυχῇ ἑκάστου ἀνθρώπου ἐνυπάρχει ἤδη καὶ κυριαρχεῖ τὸ σπέρμα, ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐκφυλισμοῦ; Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἀντιλαμβάνεται κάλλιστα τοῦτο· αἰσθάνεται ἐν τῇ ψυχῇ του τὴν σιωπηρὰν ἐκείνην ἕλξιν, ἥτις τὸν σύρει μὲ ἀκατάσχετον δύναμιν πρὸς τὰ κάτω, καὶ τὸν ἐξαναγκάζει νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὸν νόμον τῆς ἐπανόδου εἰς κατώτερον ἐπίπεδον, ἀντὶ νὰ τὸν ἀφίνῃ ἐλεύθερον νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν πρὸς τα ἄνω ἐξέλιξιν. Αὐτὸ εἶναι **ἐκφυλισμὸς**—ἡ ἀρχὴ ἐκείνη, δυνάμει τῆς ὁποίας ὁ ὀργανισμός, ὅστις ἀμελεῖ νὰ ἀναπτυχθῇ ἢ καὶ νὰ κρατήσῃ τὰ κεκτημένα, ἐξευτελίζεται καὶ προσαρμόζεται πρὸς κατωτέραν μορφὴν ὑπάρξεως.

Πάντες, ὅσοι ἐξετάζουν καὶ γνωρίζουν τὸν ἑαυτόν των, ἀντιλαμβάνονται κάλλιστα, ὅτι αὕτη ἡ πρὸς τὰ κάτω τάσις εἶναι βαθέως ἐρριζωμένη καὶ ἰσχυρὰ ἐν τῇ ψυχῇ των. Εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς Θεολογίας καθορίζεται ἡ τάσις αὕτη ὡς **ῥοπὴ πρὸς τὸ πονηρόν.** Ἡ Ἁγία Γραφὴ διδάσκει ὅτι ὁ ἄνθρωπος «**συλλαμβάνεται ἐν ἁμαρτίᾳ καὶ γεννᾶται ἐν ἀνομίᾳ**». Ἡ δὲ πεῖρα μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ἐφ᾽ ὅσον ἀφίνεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ ῥεῦμα τῆς κοσμικῆς ζωῆς, ἀμελῶν τὰ τῆς ψυχῆς του, θὰ παρασύρηται ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ θα βυθίζηται ὁλοὲν βαθύτερον εἰς τὴν ἀνομίαν χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, χωρὶς κἂν νὰ τὸ ἀντιλαμβάνηται, κατὰ τὸν φυσικώτερον τρόπον, ἕνεκα τῆς φυσικῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων. Κατ᾽ ἐπέκτασιν τῆς ἰδέας ταύτης ἡ Γραφὴ ὀνομάζει τοὺς ἁμαρτωλοὺς «ἀπολωλότας». Ναὶ μὲν δὲν συνεπληρώθη ἀκόμη ἡ ἀπώλειά των, ἀλλ᾽ εὑρίσκονται ἀσφαλῶς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπωλείας· τίποτε δὲν ἀναχαιτίζει τὴν φοράν των, αἱ φυσικαί των ῥοπαὶ εὑρίσκονται ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ, καὶ τοῦτο γίνεται ἐν πλήρει μὲν ἀγνοίᾳ τῶν ἰδίων, ἀλλ᾽ οἱ παρατηροῦντες αὐτοὺς δύνανται νὰ προείπουν μετὰ βεβαιότητος ὅτι τὸ τέλος αὐτῶν θὰ ἦναι θάνατος. Ἀκριβῶς ὅπως οἱ βλέποντες κάποιον νὰ πίπτῃ ἀπὸ τὸ πέμπτον πάτωμα μιᾶς οἰκίας εὐθὺς ἀνακράζουν: «Ἐχάθη!» Δὲν ἔφθασε μὲν ἀκόμη ὁ πίπτων εἰς τὸ πεζοδρόμιον, ἀλλ᾽ ὁ νόμος τῆς ἕλξεως τῆς βαρύτητος, ὅστις τὸν κάμνει νὰ πίπτῃ, ἀσφαλῶς θὰ τὸν συντρίψῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ὡμοίως καὶ περὶ τοῦ ἀμελοῦντος τὴν ψυχήν του δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἀπωλέσθη. Ἡ ἕλξις τῆς

βαρύτητος τῆς ἁμαρτίας, ἐνεργοῦσα μὲ ἀκάθεκτον δύναμιν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν, τὸν σύρει μὲ αὐξάνουσαν ταχύτητα ὁλοὲν μακρύτερα ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τὸν ρίπτει, δυνάμει αὐτῆς καὶ μόνης τῆς ἀμελείας του, εἰς τὴν κόλασιν τῆς ἀκαλλιεργήτου ζωῆς.

Ἀλλὰ καὶ ***ἐξ ἀναλογίας*** ἀποδεικνύεται τοῦτο. Ἐκτὸς τοῦ νόμου τοῦ ἐκφυλισμοῦ καὶ τοῦ νόμου τῆς εἰς κατώτερον τύπον μεταπτώσεως, ὑπάρχει εἰς πάντα ἀνθρώπινον ὀργανισμὸν καὶ ***νόμος θανάτου***. Κοινῶς πιστεύεται ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ἡ φυσικὴ κατάστασις τῶν ἐμψύχων ὄντων. Τοῦτο εἶναι λάθος· ἡ φυσική των κατάστασις εἶναι ὁ θάνατος. Ἐὰν ἐμβαθύνωμεν εἰς τὸ ζήτημα παρατηροῦντες τὰ φυτά, θὰ πεισθῶμεν ὅτι ἡ φυσικὴ ροπὴ τοῦ φυτοῦ εἶναι ροπὴ πρὸς θάνατον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὸν σώζει προσωρινῶς μία ἐφήμερος δύναμις, διὰ τῆς ὁποίας χρησιμοποιεῖ ἐπ᾿ ὠφελείᾳ του τὰ φυσικὰ στοιχεῖα—τὴν βροχήν, τὸ ἡλιακὸν φῶς, τὸν ἀέρα. Ἀποσύρατε ταῦτα, καὶ ἀμέσως ἀποκαλύπτεται ἡ πραγματικὴ ροπὴ τοῦ φυτοῦ. Ἀντὶ τὸ φυτὸν νὰ κυριαρχῇ τῆς Φύσεως, καταβάλλεται ὑπ᾿ αὐτῆς. Αὐτὰ ταῦτα τὰ στοιχεῖα, διὰ τῶν ὁποίων ἐξυπηρετεῖτο ἡ ὕπαρξίς του καὶ ἡ ὡραιότης του, συντελοῦν τώρα εἰς τὸν θάνατόν του· ὁ ἥλιος, ὅστις τὸ ἐθέρμαινε, ἤδη τὸ ξηραίνει· ὁ ἀὴρ καὶ ἡ βροχή, τὰ ὁποῖα τὸ ἔτρεφον, τὸ σαπίζουν— αὐταὶ αἱ δυνάμεις, τὰς ὁποίας ἡμεῖς θεωροῦμεν ἀναποσπάστους ἀπὸ τὴν ζωήν, ἤδη ἀποκαλύπτονται ὑπηρέται τοῦ θανάτου.

Ὁ νόμος οὗτος, ὅστις κρατεῖ καθ᾿ ὅλην τὴν φυτικὴν πλᾶσιν, ἰσχύει καὶ διὰ τὰ ζῶα καὶ διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἀὴρ δὲν εἶναι μόνον δύναμις ζωῆς, ἀλλὰ καὶ στοιχεῖον ἀποσυνθέσεως — σήψεως — τόσον δὲ ἀληθὲς εἶναι τοῦτο, ὥστε καὶ ἀφοῦ ἐπέλθῃ ὁ θάνατος, δύναται νὰ ἐμποδισθῇ ἡ ἀποσύνθεσις τοῦ σώματος, ἐὰν ἀποκλεισθῇ τελείως ἀπ᾿ αὐτοῦ ὁ ἀήρ. Ἡ ζωὴ εἶναι ἁπλῶς προσωρινὴ ἀναχαίτισις τῶν καταλυτικῶν δυνάμεων τοῦ θανάτου. Τοῦτο μάλιστα διετυπώθη εἰς τὸν ἄριστον ὁρισμὸν τῆς ζωῆς, ὅστις ἐδόθη μέχρι τοῦδε — τὸν ἑξῆς: «***Ζωὴ λέγεται τὸ σύνολον τῶν λειτουργιῶν, αἵτινες ἀνθίστανται εἰς τὸν θάνατον***».

Κατ᾿ ἀναλογίαν ἀκριβῆ, ἡ πνευματικὴ ζωὴ εἶναι τὸ σύνολον τῶν λειτουργιῶν, αἵτινες ἀνθίστανται εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Τὸ πνευματικὸν περιβάλλον, ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς ψυχῆς, εἶναι αἱ καθημεριναὶ δοκιμασίαι, αἱ ποικῖλαι περιστάσεις καὶ περιπέτειαι τοῦ βίου, οἱ πειρασμοὶ τοῦ κόσμου· ὅπως δὲ ἡ ζωή, καὶ μόνη ἡ ζωή, δίδει εἰς τὸ φυτὸν τὴν δύναμιν νὰ χρησιμοποιῇ ἐπωφελῶς, διὰ τὴν ὕπαρξίν του, τὰ φυσικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἀποβαίνουν καταστρεπτικὰ δι᾿ αὐτὸ ὅταν ἐκλείψῃ ἡ ζωή, οὕτω καὶ ἡ πνευματικὴ ζωὴ εἶναι ἡ μόνη, ἥτις δίδει εἰς τὴν ψυχὴν τὴν δύναμιν νὰ χρησιμοποιῇ ἐπωφελῶς τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰς δοκιμασίας, αἵτινες ἄνευ ταύτης καταστρέφουν τὴν ψυχήν. Πῶς λοιπὸν θέλομεν ἐκφύγει, ἐὰν ἀρνηθῶμεν νὰ ἐξασκήσωμεν τὰς λειτουργίας ἐκείνας; ἐὰν δηλαδὴ ἀμελήσωμεν τὴν ψυχήν;

Σημειώσατε δὲ—καὶ τοῦτο εἶναι σπουδαιότατον—ὅτι διεξάγεται ἐν τῇ ψυχῇ ἡ ἐξολοθρευτικὴ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὅλως ἀνεξαρτήτως τῆς ποινῆς, ἣν ἐπιβάλλει ὁ Θεός. Καὶ ἀπὸ λογικῆς καὶ φυσικῆς ἀκόμη ἀπόψεως ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα τῆς ἀμελείας εἶναι τὸ ὅτι ἡ ψυχή, ἥτις ἐγκαταλείπεται εἰς ἑαυτὴν ἀφρούρητος, ἀκαλλιέργητος, ἀλύτρωτος, φθείρεται καὶ μεταπίπτει εἰς τὸν πνευματικὸν θάνατον,

δυνάμει αὐτῆς ταύτης τῆς φυσικῆς ροπῆς. «Ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα, αὐτὴ θέλει ἀποθάνει», μᾶς λέγει ἡ Γραφή. Δὲν ἀποθνήσκει μόνον διότι καταδικάζεται εἰς θάνατον ὑπὸ τῆς θείας δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν δύναται παρὰ νὰ ἀποθάνῃ, ἀφοῦ ἠμέλησε τὰς λειτουργίας, αἵτινες ἀνθίστανται εἰς τὸν θάνατον. Θνήσκουσα ἀπ' ἀρχῆς, ἀποθνήσκει τελικῶς. Ἡ τιμωρία τῆς ψυχῆς ταύτης κεῖται ἐν αὐτῇ τῇ φύσει της, ἡ δὲ καταδικαστικὴ ἀπόφασις ἐκτελεῖται ἤδη, καθ' ὅλην τὴν πορείαν τῆς ζωῆς, διὰ μεθόδων φυσικῶν, μὲ τὴν ἀνέκκλητον ἐφαρμογὴν νόμου ἀπαραβιάστου.

Ἐπικρατεῖ γενικῶς ἡ ἰδέα, ὅτι αἱ πνευματικαὶ ἀλήθειαι κεῖνται ἐκτὸς τῆς σφαίρας τῆς ἀντιλήψεως, μὲ τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι ἐξετάζουν τὰ κοινὰ ζητήματα. Ἀλλὰ τὸ προκείμενον ζήτημα ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν τῆς γνώμης ταύτης, διότι εἶναι ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὴν σφαίραν τόσον τῶν φυσικῶν ὅσον καὶ τῶν πνευματικῶν πραγμάτων. Ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ κλείῃ ἐπιμόνως τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ νὰ μὴ θέλῃ νὰ παραδεχθῇ ὅτι ὁ Θεὸς θὰ τὸν τιμωρήσῃ διὰ τὰς παραβάσεις τοῦ νόμου Του, δὲν δύναται ὅμως νὰ ἀγνοήσῃ ὅτι αὐτὴ ἡ Φύσις θὰ τὸν ἐπισκεφθῇ μὲ τιμωρίαν ἄφευκτον καὶ τρομεράν.

(ἀκολουθεῖ) ***Ἐρρῖκος Δρῶμμονδ.***

ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ
Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ;

Ἀνεγνώσαμεν κατ' αὐτὰς εἰς Ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα ἐμβριθὲς ἄρθρον τοῦ ἐγκρίτου Ἑλβετοῦ δημοσιολόγου κ. Οὐΐλλιαμ Μαρτὲν (ὅστις πρὸ τριῶν περίπου μηνῶν ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας καὶ ἔκαμεν ἐνδιαφέρουσαν διάλεξιν περὶ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν), περὶ τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ τῆς λευκῆς φυλῆς, εἰς τὸ ὁποῖον ἄρθρον ἐκφράζει τὸν φόβον ὅτι ἐάν ποτε ἡ κυριαρχία τοῦ κόσμου περιήρχετο εἰς τὴν κιτρίνην ἢ τὴν μαύρην φυλὴν καὶ διεκόπτετο ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς τῆς λευκῆς φυλῆς, οὗτος δὲν θὰ ἄφινε σπουδαῖα ἴχνη, ὅπως ἀφῆκεν ὁ πολιτισμὸς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων καὶ Αἰγυπτίων. Καὶ τοῦτο, διότι ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς δὲν φροντίζει νὰ κτίζῃ οἰκοδομὰς λιθίνας, αἵτινες δύνανται νὰ ἐπιζήσουν ἐπὶ χιλιετηρίδας, ὅπως τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος, τὰ ὁποῖα διετηρήθησαν ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι ἦσαν κατασκευασμένα στερεῶς καὶ ἐκ λίθου, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι εὑρίσκονται εἰς κλίματα εὐκραῆ, ὅπου ἡ ἀτμόσφαιρα δὲν ἀσκεῖ ἢ ἐλάχιστα φθοροποιὸν ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτῶν. Τὴν σήμερον ἀληθῶς κτίζομεν καὶ ἡμεῖς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς, δημόσια καταστήματα, ναούς, κτλ. ἀλλ' ἐπειδὴ ὁλοὲν μεταχειριζόμεθα ὀλιγώτερον τὴν πέτραν καὶ ἀποβλέπομεν εἰς τὴν ταχύτητα τῆς κατασκευῆς μᾶλλον ἢ εἰς τὴν στερεότητα, αἱ οἰκοδομαὶ ἡμῶν, εὑρισκόμεναι μάλιστα κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς χώρας, ὅπου τὸ ἀνήλιον ψῦχος καὶ ἡ ὑγρασία φθείρουσι βαθμηδὸν καὶ ἀκατασχέτως τὰς οἰκοδομὰς ταύτας, μετὰ 200 ἢ 300 ἢ 500 ἔτη θὰ

ἔχωσι καταρρεύσει καὶ τελείως ἐξαφανισθῇ. Ἐπίσης καὶ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ τεράστια **κατορθώματα τοῦ πνεύματος καὶ τῆς διανοίας,** ὁ πολιτισμός μας, ἐάν ποτε διακοπῇ, δὲν θὰ ἀφήσῃ σπουδαῖα ἴχνη. Διότι ἐνῷ τὸ πάλαι τὰ βιβλία ἐγράφοντο ἐπὶ περγαμηνῶν καὶ μεμβρανῶν ἐπὶ τούτῳ παρεσκευασμένων, ὥστε νὰ ἀντέχωσιν εἰς τὴν φθορὰν τοῦ «πανδαμάτορος χρόνου» καὶ οὕτω σώζονται μέχρις ἡμῶν χειρόγραφα 1000 καὶ 2000 ἐτῶν, σήμερον τὰ διὰ τῆς τυπογραφίας ἐκδιδόμενα ἀναρίθμητα βιβλία εἶναι ἐκτετυπωμένα ἐπὶ χάρτου, τοῦ ὁποίου οὐ μόνον ἡ ποιότης, χάριν εὐθηνίας, βαίνει ὁλοὲν χειροτερεύουσα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ σύστασις εἶναι τοιαύτη, ὥστε καὶ ὁ ἄριστος χάρτης μετὰ 500 ἔτη θὰ ἦναι τελείως κατεστραμμένος.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως ὁ κ. Μαρτὲν εὑρίσκει λόγους ἀνησυχίας διὰ τὸ μέλλον τοῦ πολιτισμοῦ μας. Ὁ πολιτισμὸς οὗτος, ὡς ἐλέχθη, εἶναι **ὁ πολιτισμὸς τῆς λευκῆς φυλῆς.** Ἀλλ' ἡ λευκὴ φυλὴ ἀριθμητικῶς ἀποτελεῖ μόλις **τὸ ἓν τρίτον τῆς ἀνθρωπίνης οἰκογενείας**· τὰ ἄλλα δύο τρίτα ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὰς **ἐγχρώμους φυλὰς**—κιτρίνην, μελαμψήν, μαύρην, ἐρυθρᾶν, κτλ.—αἵτινες ἢ δὲν εἶχόν ποτε ἴδιον πολιτισμὸν ἢ ἔχουσι πολιτισμὸν ἐντελῶς διάφορον τοῦ ἡμετέρου, δανειζόμεναι δὲ σήμερον διάφορα στοιχεῖα τοῦ ἡμετέρου πολιτισμοῦ, καθίστανται ὁλοὲν μᾶλλον **ἐπικίνδυνοι διὰ τὴν λευκὴν φυλήν.** Ἡ δὲ λευκή, ἂν καὶ δεσπόζῃ ἐπὶ 125 ἑκατομμυρίων τετρ. χιλιομέτρων γῆς ἐξ ὁλικῆς κατῳκημένης ἐκτάσεως 149 ἑκατομμυρίων τετρ. χιλιομέτρων τῆς ὑδρογείου σφαίρας, ἐν τούτοις δὲν αὐξάνει ἀριθμητικῶς κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν τῶν ἐγχρώμων φυλῶν. **Ἡ ἀναλογία τῶν γεννήσεων τῆς λευκῆς φυλῆς ὁλοὲν ἐλαττοῦται,** διότι οἱ ἄνθρωποι, μὲ τὴν διαρκῆ αὔξησιν τῶν δαπανῶν τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἀποφεύγουν τὴν ἀπόκτησιν πολλῶν τέκνων. Συνάμα δὲ **ἐλαττοῦται ἡ ζωτικότης τῆς λευκῆς φυλῆς,** ὡς ἐκ τῆς προϊούσης τριβῆς τοῦ βίου, τῆς πολυτελείας, τῆς ἀσωτείας καὶ τῆς ἐκλύσεως τῶν ἠθῶν. Ἐνῷ δὲ τοιουτοτρόπως ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ καὶ ζωτικότητος ὀπισθοδρομεῖ ἡ λευκὴ φυλή, αἱ ἔγχρωμοι φυλαὶ **αὐξάνουσιν ἀριθμητικῶς ταχύτερον** τῆς λευκῆς, καὶ βαθμηδὸν ἀποκτῶσιν ἑκάστη **φυλετικὴν καὶ ἐθνικὴν συνείδησιν**, βάσις τῆς ὁποίας εἶναι ἓν αἴσθημα **ἀνταγωνισμοῦ,** ἐὰν ὄχι **ἐχθρότητος,** πρὸς τοὺς λευκούς. Εὐτυχῶς αἱ ἔγχρωμοι φυλαὶ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ χασμάτων τεραστίων· ἐὰν ὅμως ἤθελέ ποτε συμβῇ νὰ ἀναπτυχθῶσιν εἰς τοιαύτην βαθμίδα πολιτισμοῦ, ὥστε νὰ συνεννοηθῶσιν ὁμοῦ κατὰ τῆς λευκῆς φυλῆς, αὕτη ἀναμφιβόλως **θὰ ἠναγκάζετο νὰ ὑποκύψῃ** εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν φυλῶν ἐκείνων. Ἀκόμη καὶ ἡ κιτρίνη φυλὴ (Κινέζοι, Ἰάπωνες, Σιαμαῖοι, Μογγόλοι, κτλ.), ἀριθμοῦσα 530 ἑκατομμύρια, ἐάν ποτε ἡνοῦτο εἰς μίαν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν λευκῶν, θὰ ἦτο μόνη αὐτὴ ἱκανὴ ἀριθμητικῶς, ὅπως καταβάλῃ τὰ 470 ἑκατομμύρια τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης.

Ἡ μελέτη τοῦ κ. Μαρτὲν εἶναι πολὺ ἀξία προσοχῆς, διότι βασίζεται ἐπὶ παρατηρήσεων πρακτικῶν καὶ ἀναμφισβητήτων. Ἔχει ὅμως τὸ ἐλάττωμα ὅτι ἐξετάζει τὸ ζήτημα **ἀπὸ ὑλικῆς μόνον ἀπόψεως,** οὐδόλως δὲ λαμβάνει ὑπ' ὄψιν **τὰς ἠθικὰς ἀξίας.** Τὸ βασικὸν λάθος τῆς μελέτης ταύτης εἶναι ὁ συλλογισμός, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀναχωρεῖ, ὅταν λέγῃ: «Οὐδὲν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον εἶναι παντοτεινόν. Ὅλαι αἱ κοινωνίαι, αἵτινες προηγήθησαν ἡμῶν, ὅλοι οἱ πολιτισμοὶ ἔσβυσαν

ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον. Ζῶμεν καὶ κινούμεθα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας μιᾶς γῆς, ἡ ὁποία εἶναι γεμάτη ἀπὸ λείψανα νεκρῶν πολιτισμῶν. Διατὶ νὰ νομίζωμεν ὅτι ὁ ἰδικός μας πολιτισμὸς θὰ διαφύγη τὸν ἀναλλοίωτον αὐτὸν κανόνα;»

Κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς ἐδανείσθη μὲν στοιχεῖά τινα πολύτιμα ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνορρωμαϊκὸν πολιτισμόν, ***διαφέρει ὅμως ἐκ βάθρων*** ἀπὸ τὸν πολιτισμὸν ἐκεῖνον εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς ἠθικὰς ἀξίας. Ἔτι δὲ περισσότερον διαφέρει ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους πολιτισμοὺς τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἀσσυρίας, κτλ. ***Καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸν Χριστιανισμόν.*** Ἀκόμη καὶ ὁ μὴ Χριστιανὸς μελετητὴς τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας ἀναγκάζεται νὰ παραδεχθῇ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἐγέννησεν ἕνα ***πολιτισμὸν πρωτοφανῆ,*** κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἀνθρωπότης ἐσημείωσε προόδους καὶ κατορθώματα ὑλικά, διανοητικὰ καὶ ἠθικά, ***ἀπείρως μεγαλείτερα τῶν ὅσα ἐγέννησεν οἱοσδήποτε ἄλλος πολιτισμὸς*** ἀρχαῖος ἢ νεώτερος. Ἡ διαφορὰ λοιπὸν ἔγκειται ὄχι εἰς τὴν φυλήν, ἀλλ' εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ διδασκαλίαν. Ἂς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὴν πολυθεΐαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, Ρωμαίων, Αἰγυπτίων, Ἀσσυρίων, κτλ. καὶ ἂς ἐξετάσωμεν μόνον τὰ σύγχρονα μεγάλα θρησκεύματα—τὸν Μωαμεθανισμόν, τὸν Βουδδισμόν, τὸν Ἰνδουϊσμόν, τὸν Κομφουκιανισμόν. Ποῖον ἐκ τῶν θρησκευμάτων τούτων, τῶν ὁποίων οἱ ὀπαδοὶ ἀνέρχονται ἐν συνόλῳ εἰς 900 περίπου ἑκατομμύρια (ἀπέναντι τῶν 590 ἑκατομμυρίων Χριστιανῶν), ἀνέπτυξε πολιτισμὸν μακρόθεν κἂν δυνάμενον νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸν Χριστιανικὸν πολιτισμόν; Ὁ Βουδδισμὸς μόνος ἀριθμεῖ 424 ἑκατομμύρια ὀπαδῶν καὶ ὑφίσταται ὡς θρησκεία ἀπὸ τοῦ 6ου αἰῶνος πρὸ Χριστοῦ, ἤτοι ἐπὶ 2500 ἔτη. Ὁ Ἰσλαμισμὸς ἔχει 235 ἑκατομμύρια ὀπαδῶν καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 7ου αἰῶνος μετὰ Χριστόν, ἤτοι ἐπὶ 1300 ἔτη. Ποία σύγκρισις δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ τῶν δύο τούτων θρησκειῶν καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν πολιτισμὸν τοῦ κόσμου;

Εἶναι λοιπὸν καθ' ἡμᾶς φανερὸν ὅτι ὁ Χριστιανικὸς πολιτισμός, ὅστις ἕλκει τὴν δύναμίν του καὶ τὰς καταπληκτικάς του προόδους (παρελθούσας τε καὶ παρούσας) ἐκ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, ***δὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ ἐξαφανισμόν***, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει Χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ἐφ' ὅσον ὁ πολιτισμὸς ἀκολουθεῖ ταύτην.

Ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ πιστεύομεν ὅτι ὁ Ἱδρυτὴς τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἦτο αὐτὸς ὁ ἀληθὴς Θεὸς ἐνανθρωπήσας καὶ ὅτι ἡ διδασκαλία Αὐτοῦ εἶναι Θεία ἀποκάλυψις. Βεβαίως καὶ οἱ Βουδδισταὶ καὶ οἱ Μωαμεθανοὶ πιστεύουσιν ὅτι αἱ ἰδικαί των θρησκεῖαι εἶναι Θεῖαι ἀποκαλύψεις. Αἱ ὑψηλαὶ ὅμως ***ἠθικαὶ καὶ πνευματικαὶ ἀρχαί,*** ἃς ἐδίδαξεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, παραβαλλόμεναι πρὸς τὰς διδασκαλίας τοῦ Βούδδα καὶ τοῦ Μωάμεθ, εἶναι ὡς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τῆς μεσημβρίας παραβαλλόμενον πρὸς τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς νέας σελήνης· ὁ δὲ Χριστιανικὸς πολιτισμὸς βασίζεται ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς ὑπεροχῆς ταύτης, καὶ ἐπομένως οὐδὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ ἀπὸ τοὺς κατωτέρους ἐκείνους πολιτισμούς, τοὺς βασιζομένους ἐπὶ ψευδῶν θρησκειῶν.

Ὑπὸ μίαν ὅμως ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν: ***Νὰ ἐξακολουθῇ ὁ πολιτισμὸς ἡμῶν νὰ ἐμπνέηται καὶ νὰ διέπηται ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.*** Τοῦτο δὲν χρειάζεται συζήτησιν. Καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι χρῄζει ἀποδεί-

ξεως, ἀρκεῖ νὰ ἴδωμεν ***τί γίνεται εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσσίαν*** κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν, διὰ νὰ πεισθῶμεν ὅτι εὐθὺς ὡς ἐκλείψῃ ἡ ἐπίδρασις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ, οὗτος ***ἐκφυλίζεται καὶ καταρρέει,*** καὶ ὁ ἀνθρώπινος βίος ἐπανέρχεται εἰς τὴν κτηνώδη κατάστασιν. Ἐὰν δὲ ἤθελέ ποτε ἐπικρατήσει ὁ Κομμουνισμὸς εἰς τὴν Εὐρώπην, τότε ὁ Εὐρωπαϊκὸς κόσμος καὶ ὁ πολιτισμός του θὰ γίνῃ ***εὔκολος λεία*** τῆς κιτρίνης ἢ τῆς μαύρης ἢ οἱασδήποτε ἄλλης ἐγχρώμου φυλῆς.

Θὰ μᾶς εἴπῃ τις: «Καὶ μήπως, ἀσχέτως πρὸς τὸν Κομμουνισμόν, ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς τῆς λευκῆς φυλῆς δὲν ἔχει περιέλθει εἰς ***διάστασιν μὲ τὴν Χριστιανικὴν διδασκαλίαν;*** Ἡ ἠθικὴ ἔκλυσις, ἡ κοινωνικὴ ἀδικία, καταδυνάστευσις καὶ ἀνισότης, ἡ ἀγρία ἐξοντωτικὴ πάλη τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ἡ ἀσέβεια καὶ ἡ ἀθεΐα καὶ τόσαι ἄλλαι σύγχρονοι κοινωνικαὶ πληγαὶ μήπως ἔχουσι καμμίαν θέσιν εἰς κοινωνίας, αἵτινες πρεσβεύουσι τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; ***Πῶς δύναται νὰ ὀνομασθῇ Χριστιανικὸς ὁ πολιτισμός,*** ***ὅστις τοιούτους παρουσιάζει καρπούς;***» Βεβαίως ἡ ἀντίρρησις αὕτη περιέχει μεγάλην καὶ πικρὰν δόσιν ἀληθείας. Πράγματι, αἱ πλεῖσται Χριστιανικαὶ κοινωνίαι τῆς σήμερον παρουσιάζουσιν ***οἰκτρὰς ἠθικὰς πληγὰς καὶ ἐλαττώματα***, τρομερὰ στίγματα διὰ τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τον πολιτισμόν του. Καὶ ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων τούτων ***ἐγεννήθη ὁ Μπολσεβικισμὸς ἢ Κομμουνισμός,*** ὅστις ἐν τῇ ἀμαθείᾳ του μὴ διακρίνων τὰ ἀληθῆ αἴτια τῆς ἀνθρωπίνης κακοδαιμονίας, ἀπέδωκε ταύτην εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, ἐνῷ πράγματι τὰ κακά, ἅτινα μαστίζουσι τὰς Χριστιανικας κοινωνίας, προέκυψαν ***ἐκ τῆς μὴ ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ.*** Ἐφ᾽ ὅσον δὲ αἱ κοινωνίαι αὗται δὲν φροντίσωσι νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς ἀρχὰς ἐκείνας, ὁ πολιτισμός μας ἀναμφιβόλως διατρέχει σοβαρὸν κίνδυνον ἐκφυλισμοῦ, καταπτώσεως καὶ ἐξαφανισμοῦ. Εὐτυχῶς ὅμως εἰς πάσας τὰς κοινωνίας ὑπάρχει μεγάλη μερὶς πολιτῶν, οἵτινες ἀντιδρῶσιν εἰς τας παρεκτροπὰς ταύτας τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, καὶ ***ζητοῦσι νὰ ἐπαναφέρωσι*** τὴν ἰσχὺν καὶ κυριαρχίαν τῶν ἀρχῶν, ἃς ἐδίδαξεν ὁ Ναζωραῖος. Οὗτοι εἶναι ***τὸ σωτήριον ἅλας,*** ὅπερ συγκρατεῖ τὸ σῶμα τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ ἀπὸ τὴν σῆψιν καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν. Ἄς εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεὸν διὰ τὴν ὕπαρξιν τῆς ἀντιδράσεως ταύτης καὶ ἂς συντρέχωμεν αὐτὴν δι᾽ ὅλων μας τῶν δυνάμεων εἰς τὸν καθημερινὸν βίον, προσευχόμενοι συνάμα εἰς τὸν θρόνον τῆς Θείας χάριτος, ὅπως τὸ ζωοποιὸν Πνεῦμα ὑποβοηθῇ καὶ εὐλογῇ πᾶσαν προσπάθειαν τῶν πιστῶν ὀπαδῶν τοῦ πρᾴου Ἰησοῦ, οἱονδήποτε ὄνομα καὶ ἂν φέρωσιν οὗτοι, ὑπὲρ νέας ἐπικρατήσεως τῶν ἀρχῶν, ἃς Ἐκεῖνος ἐδίδαξε, καθ᾽ ἅπασαν τὴν οἰκουμένην.

ΤΟ ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΟΝ ΠΡΟΣΕΥΧΗΤΑΡΙΟΝ

Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία συνταράσσεται κατ' αὐτὰς ὑπὸ τοῦ ζητήματος τοῦ «Βιβλίου τῆς ἀπὸ κοινοῦ Προσευχῆς», ἤτοι τοῦ Προσευχηταρίου αὐτῆς. Ὡς γνωστόν, τὸ «Βιβλίον τῆς ἀπὸ κοινοῦ Προσευχῆς», ὅπερ περιλαμβάνει τὴν τάξιν τῆς δημοσίας λατρείας, κατά τε τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς εἰδικὰς ἀκολουθίας τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, συνετάχθη τῷ 1549, μετὰ τὴν ἀπόσχισιν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν Ρωμαιο-καθολικισμόν. Ὑπέστη κατόπιν διαφόρους τροποποιήσεις μέχρι τοῦ ἔτους 1662, ὁπότε καθιερώθη διὰ νόμου. Ἔκτοτε ἔμεινεν ἀμετάβλητον μέχρις ἐσχάτων, ὁπότε σύνοδος ἐπισκόπων ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας ἐξεπόνησε διαφόρους τροποποιήσεις καὶ τὸ οὕτω πως τροποποιημένον Προσευχητάριον ὑπεβλήθη πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὰς δύο Ἀγγλικὰς Βουλάς. Καὶ ἡ μὲν Βουλὴ τῶν Λόρδων τὸ ἐνέκρινεν, ἡ δὲ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων τὸ ἀπέρριψε δι' ἀρκετῆς πλειοψηφίας, ὡς ὄζον Παπισμοῦ.

Τὸ ὅλον ζήτημα τῆς τροποποιήσεως ταύτης ἐγεννήθη ἐκ τῆς λεγομένης «Ἀγγλο-καθολικῆς» κινήσεως ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Ὡς καὶ ἄλλοτε ἀνεγράψαμεν, μικρά τις μερὶς ἐπισκόπων καὶ λαϊκῶν τῆς Ἀγγλικ. Ἐκκλησίας ἀπὸ 50ετίας ἐργάζεται ὑπὲρ προσεγγίσεως πρὸς τὸν Παπισμόν. Εἰσήγαγον οἱ κληρικοὶ οὗτοι εἰς τοὺς ναούς των τὴν χρῆσιν λαμπάδων ἐν ὥρᾳ ἡμέρας, θυμιάματος, σταυροκοπήματος, γονυκλισιῶν καὶ ὑποκλίσεων κατὰ τὰς ἀκολουθίας, ἀμφίων χρυσοκεντήτων, μνημοσύνων, τακτῶν νηστειῶν καὶ ἑορτῶν τῶν ἁγίων, καὶ διαφόρων ἄλλων συνηθειῶν καὶ τύπων, καταργηθέντων ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅταν αὕτη ἀπεσπάσθη ἀπὸ τοῦ Παπισμοῦ κατὰ τὴν Εὐαγγελικὴν Ἀναμόρφωσιν τοῦ 16ου αἰῶνος. Τὸ δὲ πάντων σπουδαιότατον, ἐζήτουν οἱ «Ἀγγλο-καθολικοὶ» οὗτοι νὰ ἐπαναφέρωσι πάλιν εἰς τὴν Ἀγγλ. Ἐκκλησίαν τὸ δόγμα τῆς Μετουσιώσεως ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ, ὅπερ ρητῶς καταδικάζεται ὑπὸ τοῦ 29ου ἄρθρου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ὁμολογίας Πίστεως.

Ἀπέναντι τῆς «Ἀγγλοκαθολικῆς» ταύτης κινήσεως ὁ μὲν πολὺς λαὸς τῆς Ἀγγλικανικῆς μάνδρας ἐτήρει στάσιν παθητικήν, διότι ἔβλεπε διαφόρους ἐπισκόπους συμμεριζομένους τὴν κίνησιν ταύτην, φύσει δὲ συντηρητικοὶ οἱ Ἄγγλοι, ἐδίσταζον νὰ προκαλέσωσι ρῆξιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ των. Οἱ δὲ ἐκ τῶν ἐπισκόπων μὴ ἐπιδοκιμάζοντες τοὺς εἰρημένους νεωτερισμοὺς καὶ αὐτοὶ ἔμενον ἀδρανεῖς, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φόβου. Πολλοὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν προέβησαν μέχρις ὑποχωρήσεως εἰς τὴν ἀξίωσιν τῶν «Ἀγγλοκαθολικῶν» συναδέλφων των, ὅπως μεταρρυθμισθῇ τὸ «Βιβλίον τῆς ἀπὸ κοινοῦ Προσευχῆς» κατὰ τρόπον **ἐπιτρέποντα** εἰς τοὺς θέλοντας τοὺς προειρημένους νεωτερισμούς, νὰ τοὺς πραγματοποιήσωσιν. Οἱ οὕτω πως ὑποχωρήσαντες μὴ «Ἀγγλοκαθολικοὶ» ὡρμήθησαν ἐκ τῆς σκέψεως ὅτι οἱ νεωτερίζοντες συνάδελφοί των οὕτως ἢ ἄλλως θὰ ἐξηκολούθουν νὰ ἐφαρμόζωσι τὰς ἰδίας των προλήψεις παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ Προσευχητηρίου, καὶ ὅτι ἦτο προτιμώτερον νὰ τοῖς δοθῇ μία νόμιμος διέξοδος διὰ τῆς τροποποιήσεως τοῦ Προσευχητηρίου, ἵνα τοιουτοτρόπως παύσῃ ἡ ἀπὸ πολλοῦ παρατηρουμένη ἀταξία.

Οὕτω συνεκροτήθη ἡ Σύνοδος πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ Προσευχηταρίου καὶ μετὰ μακρὰν συνεργασίαν ἐπήνεγκε διαφόρους τροποποιήσεις, εὐνοούσας τὰς ἀπαιτήσεις τῶν «Ἀγγλοκαθολικῶν». Καὶ ἐν τῷ συνόλῳ τὸ Ἀγγλικανικὸν πλήρωμα δὲν ἔδωκε μεγάλην προσοχὴν εἰς τὰς τροποποιήσεις ταύτας μέχρι τῆς ἀπορρίψεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων.

Ἡ ἀπόρριψις αὕτη, ἥτις δὲν ἀνεμένετο, ἐξήγειρε θύελλαν ἐν τῷ Ἀγγλικῷ τύπῳ. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας καὶ οἱ «Ἀγγλοκαθολικοὶ» ἐπίσκοποι διεμαρτυρήθησαν δριμύτατα κατὰ τῆς ἀπορρίψεως βιβλίου ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ὑπὸ Βουλῆς, ἧς τὴν πλειοψηφίαν ἀπετέλουν, ὡς ἔλεγον, «οἱ μὴ συμμορφούμενοι (δηλ. Εὐαγγελικοὶ ἄλλων ἀποχρώσεων), οἱ ἄθεοι καὶ οἱ Ἑβραῖοι». Εἰς τούτους ἀπαντῶσιν οἱ τῆς Εὐαγγελικῆς μερίδος, καταγγέλλοντες τὸ τροποποιημένον Προσευχητάριον ὡς «θρασεῖαν ἀπόπειραν ἐπαναφορᾶς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς Παπικὰς δεισιδαιμονίας καὶ ἑτεροδιδασκαλίας». Αὐτὸς ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν Τζόϋνσον Χὶξ κατὰ τὴν ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων συζήτησιν ἐκαυτηρίασε δριμέως τὴν Ρωμαΐζουσαν ταύτην ἀπόπειραν. Ἐν γένει δὲ ἐκ τῆς ἐν τῷ τύπῳ συζητήσεως ἀπεδείχθη ὅτι ἡ μεγίστη μερὶς τῆς Ἀγγλικῆς κοινῆς γνώμης εἶναι κατὰ τῶν «Ἀγγλοκαθολικῶν».

Ἴσως φανῇ παράδοξον εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν πῶς ἡ τελικὴ ἀπόφασις ἐπὶ θέματος καθαρῶς θρησκευτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἐλήφθη ὑπὸ τῆς Βουλῆς. Τοῦτο προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία ἐν Ἀγγλίᾳ εἶναι ἡ ἐπίσημος Ἐκκλησία τοῦ Κράτους, συντηρουμένη καὶ συνεπῶς διεπομένη ὑπὸ τοῦ Κράτους, ὅπερ καὶ τοὺς ἐπισκόπους αὐτῆς διορίζει. Εἰς τὰς διαμαρτυρίας λοιπὸν τῶν «Ἀγγλοκαθολικῶν» ἐπισκόπων ἐδόθη διὰ τοῦ τύπου ἡ φυσικὴ ἀπάντησις: «Δὲν θέλετε ἀνάμιξιν τοῦ Κράτους εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας; Ἂς χωρισθῇ ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ Κράτους, ἤτοι, ἂς κηρυχθῇ ἀνεξάρτητος καὶ.... αὐτοσυντήρητος!» Καὶ ἀναμφιβόλως αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη δυνατὴ καὶ λογικὴ λύσις.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Ἀγγλοκαθολικοὶ δὲν ἀπηλπίσθησαν. Ἐπισείοντες πάλιν τὸ φόβητρον τῆς ἀποχωρήσεως αὐτῶν ἐκ τῆς Ἀγγλικανικῆς μάνδρας, ἐὰν μὴ ἱκανοποιηθῶσιν αἱ ἀπαιτήσεις των, ἔπεισαν τὰ μέλη τῆς ἀναθεωρητικῆς Συνόδου νὰ ἀναθεωρήσωσιν ἐκ νέου τὸ Προσευχητάριον, κάμνοντες ἐν ἀνάγκῃ παραχωρήσεις τινας εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν μερίδα. Οὕτω λ. χ. ἐνῷ εἰς τὸ ἀπορριφθὲν Προσευχητάριον εἶχεν ἀπαλειφθῇ ἡ παράγραφος τῆς Ἀκολουθίας τῆς Μεταλήψεως, ἡ καταδικάζουσα τὸ δόγμα τῆς Μετουσιώσεως (1), τώρα ἐδέχθησαν νὰ παραμείνῃ

(1) Ἡ ἐν λόγῳ παράγραφος ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ἐπειδὴ διετάχθη εἰς ταύτην τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Δείπνου τοῦ Κυρίου ὅπως οἱ κοινωνοῦντες μεταλαμβάνωσι γονυπετεῖς (ἡ ὁποία διάταξις εἶναι ὀρθή, ἐμφαίνουσα τὴν ταπεινόφρονα εὐγνωμοσύνην ἡμῶν διὰ τὰς εὐλογίας, ἃς δίδει ὁ Χριστὸς εἰς πάντας τοὺς ἀξίως μεταλαμβάνοντας, καὶ προλαμβάνουσα οἱανδήποτε ἀνευλάβειαν ἢ ἀταξίαν, ἥτις ἠδύνατο νὰ συμβῇ κατὰ τὴν ἱερὰν Κοινωνίαν), ἵνα μὴ παρεξηγηθῇ καὶ παρερμηνευθῇ ἡ γονυκλισία αὕτη ὑπό τινος εἴτε ἐξ ἀγνοίας καὶ ἀδυναμίας, εἴτε ἐκ πονηρίας καὶ κακοβουλίας, διακηρύττεται ὅτι διὰ τῆς γονυκλισίας ταύτης οὐδεμία λατρεία ὑπονοεῖται οὐδὲ πρέπει νὰ ἀπονέμηται εἴτε εἰς τὸν Ἄρτον ἢ Οἶνον, σωματικῶς ἐν τῇ Κοινωνίᾳ λαμβανόμενον, εἴτε εἰς οἱανδήποτε πραγματικὴν Παρουσίαν τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Διότι ὁ Ἄρτος καὶ ὁ Οἶνος παραμένουν εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῶν ὑπό-

ἡ παράγραφος αὕτη. Ἀλλὰ κατ' οὐσίαν μὲ τὴν νέαν ἀναθεώρησιν ἱκανοποιοῦνται αἱ ἀπαιτήσεις τῶν «Ἀγγλοκαθολικῶν». Διὰ τοῦτο προβλέπεται ὅτι τὸ οὕτω πως ἀναθεωρημένον Προσευχητάριον, ὑποβαλλόμενον ἐκ νέου εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων, θὰ ἀπορριφθῇ καὶ πάλιν πανηγυρικῶς. Καὶ τότε ἢ θὰ τεθῇ ἐπὶ τάπητος τὸ ζήτημα τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς Πολιτείας, ἢ (τοῦθ' ὅπερ λογικώτερον) τῆς ἐξόδου τῶν «Ἀγγλοκαθολικῶν» ἐκ τῆς Ἀγγλικανικῆς μάνδρας, ὅπου ἀπὸ πολλοῦ οὐδεμίαν ἔχουσι θέσιν.

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Ὡς γνωστόν, ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Ἐρρῖκος ὁ Δ'. κατὰ τὸ ἔτος 1598 ἐξέδωκε τὸ περίφημον ***Διάταγμα τῆς Νάντης,*** διὰ τοῦ ὁποίου παρείχετο θρησκευτικὴ ἐλευθερία εἰς τοὺς Οὐγενότους, ἤτοι, τοὺς Εὐαγγελικοὺς τῆς Γαλλίας, οἵτινες μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑφίσταντο ἀπηνῆ διωγμὸν ἐκ μέρους τῶν Παπικῶν. Οἱ Παπικοὶ οὐδέποτε ἀπεδέχθησαν τὸ Διάταγμα τοῦτο, ἀλλ' ἐξηκολούθουν νὰ ἀντιδρῶσι κατ' αὐτοῦ καὶ τέλος κατὰ τὸ 1685 ἔπεισαν τὸν βασιλέα Λουδοβῖκον τὸν ΙΔ'. νὰ τὸ ἀκυρώσῃ. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο να ἐξαφανισθῇ μὲν τότε σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου τὸ Εὐαγγελικὸν θρήσκευμα ἐκ Γαλλίας, ἀλλὰ καὶ νὰ μεταναστεύσοιν ἐκ Γαλλίας 400,000 ἐκ τῶν καλλιτέρων Γάλλων πολιτῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἀποκομίζοντες τὰς βιομηχανίας καὶ χειροτεχνίας των εἰς ἄλλας χώρας (Ἀγγλίαν, Ὁλλανδίαν, Γερμανίαν κτλ.), αἵτινες ὠφελήθησαν μεγάλως ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς τόσων τεχνῶν καὶ βιομηχανιῶν, εἰς βάρος τῆς μισαλλοδόξου Γαλλίας. Τὴν μετανάστευσιν τῶν Οὐγενότων προσεπάθησεν ὁ Λουδοβῖκος νὰ παρεμποδίσῃ διὰ παντὸς τρόπου· ὅσοι συνελαμβάνοντο προσπαθοῦντες νὰ φύγωσι ἐστέλλοντο, οἱ μὲν ἄνδρες εἰς τὰ κάτεργα, αἱ δὲ γυναῖκες εἰς τὰ Παπικὰ μοναστήρια. Ἐν τούτοις 400,000 Οὐγενότων κατώρθωσαν, ὡς ἐλέχθη, νὰ διασωθῶσιν εἰς ξένας χώρας.

Μεταξὺ τούτων ὑπῆρξε καὶ ὁ ***Ἰάκωβος Λαφονταίν,*** διακριθεὶς ὡς ἱεροκῆρυξ, ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ ὁποίου ἀποσπῶμεν τὴν ἑξῆς δραματικὴν περιγραφὴν τῆς δραπετεύσεώς του:

«Κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1685 ὁ μέγας Διώκτης τῶν Εὐαγγελικῶν τῆς Γαλλίας ἠκύρωσε τὸ Διάταγμα τῆς Νάντης. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης δὲν ὑπῆρχε διὰ τοὺς Εὐαγγελικοὺς Γάλλους εἰμὴ μία ὁδὸς σωτηρίας, ἡ φυγή. Ἀπεφάσισα καὶ ἐγὼ νὰ φύγω πρὶν κατέλθουν καὶ ἀποκλείσουν τὴν παραλίαν τῆς ἐπαρχίας μας τὰ βασιλικὰ ἀποσπάσματα καταδιώξεως.

Μετέβην εἰς τὸν λιμένα Μαρέννης ὅπως κανονίσω τὰ τῆς ἀναχωρήσεώς μου. Ἐκεῖ ηὐτύχησα νὰ συναντήσω πλοίαρχόν τινα Ἄγγλον, ὅστις συνεφώνησε νὰ μὲ

στασιν (οὐσίαν) καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ λατρεύωνται, καθότι τοῦτο θὰ ἦτο εἰδωλολατρεία, βδελυκτὴ εἰς πάντας τοὺς πιστοὺς Χριστιανούς. Τὸ δὲ πραγματικὸν Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἐν οὐρανῷ καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Διότι ἀντιφάσκει εἰς τὴν ἀλήθειαν τὸ νὰ ὑπάρχῃ τὸ πραγματικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἰς πλείονα μέρη ταυτοχρόνως».

ἀποβιβάση εἰς τὴν Ἀγγλίαν μετὰ τῶν τριῶν καὶ τεσσάρων προσώπων τῆς συνοδείας μου, ἀντὶ τοῦ ποσοῦ τῶν 10 *πιστολῶν* (100 φράγκων) κατ᾽ἄτομον.

Ἔπρεπε νὰ ἀναμείνωμεν τὸ πλοῖόν του εἰς τὸν λιμένα τῆς Τρεμβλάδης, ἀρκετὰ μεμακρυσμένον τοῦ τόπου μας. Μετέβημεν λοιπὸν ἐκεῖ καὶ κατελύσαμεν εἰς τὴν οἰκίαν ἑνὸς ἀνθρώπου, ὅστις θὰ μᾶς ἐχρησίμευεν ὡς πλοηγός, διότι ἐγνώριζε καὶ τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν· ἦτο ὅμως μέθυσος καὶ ἡ ἀθυροστομία του καθίστα τὴν διαμονήν μας ὑπὸ τὴν στέγην του λίαν ἐπικίνδυνον. Μετὰ παρέλευσιν τεσσάρων ἡμερῶν ἐναγωνίου ἀναμονῆς ὁ πλοίαρχος μᾶς παρήγγειλεν ὅτι θὰ ἦτο ἕτοιμος νὰ ἀποπλεύση τὴν ἐπαύριον καὶ μᾶς παρεκάλει νὰ τὸν ἀναμείνωμεν ἐπὶ τῆς ἀμμώδους παραλίας, ἥτις χωρίζεται ἀπὸ τὴν νῆσον Ὀλερὸν διὰ στενοῦ πορθμοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ἔμελλεν αὐτὸς νὰ διέλθη, ἐκεῖ δὲ πλησίον τοῦ δάσους Ἀρβὲρ θὰ ἔστελλε λέμβον ὅπως μᾶς παραλάβη.

Ἀνεχωρήσαμεν ἐκ Τρεμβλάδης τὴν νύκτα, ἔχοντες καὶ δύο ζῷα φορτηγά, φέροντα τὰς ἀποσκευάς μας καὶ τὰ τρόφιμά μας διὰ τὸ ταξείδιον· ἀλλ᾽ ἡ φυγή μας εἶχε διαδοθῆ, τίς οἶδε πως, καὶ ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ δάσος, εὑρήκαμεν ἐπὶ τῆς ἀμμώδους παραλίας περίπου πεντήκοντα ἄτομα, ὅλα ἐλπίζοντα νὰ εὕρουν θέσιν ἐπὶ τοῦ πλοίου, τὸ ὁποῖον θὰ τοὺς ἔφερε μακρὰν τοῦ κινδύνου. Ἡ κίνησις τόσων ἀτόμων κατεδόθη ὑπὸ τῶν Καθολικῶν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς πόλεως καὶ αἱ λιμενικαὶ ἀρχαὶ ἐκράτησαν τὸ πλοῖον, ὅπως ἐνεργηθῇ αὐτοψία. Ἡμεῖς ὅμως, μὴ ἔχοντες γνῶσιν τούτου, ἀνεμέναμεν ἐν μεγίστη στενοχωρίᾳ καὶ ἀμηχανίᾳ ὅλην τὴν ἡμέραν. Τότε, ὅπως καὶ εἰς ὅλας μου τὰς στενοχωρίας, κατέφυγα εἰς τὴν προσευχὴν πρὸς ὁδηγίαν καὶ παρηγορίαν. Ἐκάλεσα πλησίον μου τοὺς συντρόφους μου καὶ γονυπετήσας ἐπὶ τῆς ἄμμου, προσηυχήθην εἰς τὸν Θεὸν ὅπως μᾶς σώση ἐκ τῆς ἀμηχανίας ταύτης. Ὅτι δὲ εἰσηκούσθη ἡ ἱκεσία μου ἐπείσθην πολὺ συντόμως, ἐκ τοῦ ἑξῆς περιστατικοῦ.

Ὁ Καθολικὸς ἐφημέριος τῆς Τρεμβλάδης, ζηλωτὴς ὑπὲρ τῆς καταδιώξεως, ἠθέλησε νὰ ἴδη ἂν πράγματι ἦσαν συνηγμένοι τόσοι Εὐαγγελικοὶ πρὸς δραπέτευσιν. Ἐξεκίνησεν ὅθεν μὲ ἕνα φίλον νὰ ἔλθη πεζὸς εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἤμεθα συνηγμένοι, μάλιστα δὲ ἐπλησίασε τόσον εἰς τὸ καταφύγιόν μας, ὥστε ὁ μικρός του κύων, ὅστις προέτρεχε, παρ᾽ ὀλίγον ἔφθασεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. Ἀλλ᾽ ἡ Θεία Πρόνοια καὶ ἐνταῦθα μᾶς ἔσωσε. Δύο ἁλιεῖς, ἄνθρωποι ἀγαθοί, οἵτινες μᾶς εἶχον ἰδεῖ καὶ εὐσπλαγχνισθῆ, συνήντησαν τὸν ἱερέα καὶ τὸν φίλον του καὶ τοὺς ἀπέτρεψαν ἀπὸ τοῦ νὰ ἀκολουθήσωσι τὴν ἀμμώδη παραλίαν, παριστάνοντες ταύτην ὡς ἐπικίνδυνον. Προσεφέρθησαν δὲ νὰ τοὺς ὁδηγήσουν ἀσφαλῶς δι᾽ ἄλλης ὁδοῦ, ἥτις παρέκαμπτε τὸ κρησφύγετόν μας.

Ὅταν ἐπῆλθεν ἡ νύξ, φίλος τις μᾶς ἔστειλεν ἵππους καὶ ἐπανήλθομεν ἔφιπποι εἰς τὴν πόλιν Τρεμβλάδην. Ἐγὼ μετὰ δέκα ἄλλων, κατέλυσα εἰς τὴν οἰκίαν ἑνὸς ἄλλοτε Εὐαγγελικοῦ, ὅστις εἶχεν ἐξομώσει. Ὅταν ἔμαθε ποῖοι εἴμεθα, κατελήφθη ὑπὸ ἀκρατήτου φόβου, διότι ἐγνώριζεν ὁποία ποινὴ θὰ τὸν ἀνέμενεν, ἂν ἐφωρᾶτο παρέχων ἄσυλον εἰς φυγάδας. Μᾶς ἠνέχθη ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀλλ᾽ ὅταν ἐνύκτωσε μᾶς ἔκλεισεν ἔξω τῆς οἰκίας του εἰπών: «Ἐγὼ τὴν ψυχήν μου ἐκόλασα, διὰ νὰ σώσω τὴν περιουσίαν μου! Δὲν ἐννοῶ νὰ τὴν χάσω πρὸς χάριν ἰδικήν σας!

Πηγαίνετε ὅπου θέλετε νὰ εὕρητε ἄσυλον, ἢ δ' ἄλλως πράξατε καὶ σεῖς ὅ,τι ἔπραξα ἐγώ».

Ἡ σκληρότης του μᾶς ἀπεκαρδίωσε κατ' ἀρχάς, τάχιστα ὅμως ἐπείσθην ὅτι καὶ εἰς τὴν πρᾶξίν του ταύτην χεὶρ Θεοῦ ἐνήργει, καθότι δὲν παρῆλθε πλέον τῆς ἡμισείας ὥρας, ἀφοῦ μᾶς ἐξεδίωξε, καὶ παρουσιάζεται εἰς τὴν θύραν του ὁ εἰρηνοδίκης μετὰ πολλῶν στρατιωτῶν, διὰ νὰ ἐνεργήσουν ἔρευναν εἰς κάθε γωνίαν τῆς οἰκίας καὶ εἰ δυνατὸν ἀνακαλύψουν Εὐαγγελικούς τινας κεκρυμμένους. Ἡμεῖς δὲ εὕρομεν ἄσυλον ἀσφαλὲς καὶ ξενίαν εὐγενῆ καὶ ἐγκάρδιον μεταξὺ τῶν πτωχῶν ἁλιέων, ὀφείλω δὲ νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἐτύχομεν Χριστιανικωτέρας φιλοξενίας καὶ φιλανθρωποτέρας συμπαθείας ἐκ μέρους τῶν πτωχῶν ἐκείνων γυναικῶν ἢ παρὰ τοῖς πλουσίοις. Εἰς τὰς καλύβας τῶν ἀνθρώπων τούτων διήλθομεν τέσσαρας πέντε ἡμέρας ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς κρισίμου, τὴν ὁποίαν ἀνέφερα.

Τέλος, ἔφθασεν εἰς Τρεμβλάδην ὁ πλοίαρχος, ὅστις ἦλθε νὰ μᾶς ἐκφράσῃ τὸν φόβον του, ὅτι θὰ ἦναι ἀδύνατον νὰ μᾶς παραλάβῃ ἐπὶ τοῦ πλοίου του, καθότι ἠναγκάζετο νὰ ὑποστῇ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν λιμενικῶν ἀρχῶν καὶ ἄλλων ἐπισήμων προσώπων. Ἐπειδὴ ὅμως ἐσκόπευεν, ἀποπλέων μετὰ τοῦτο, νὰ διέλθῃ μεταξὺ τῶν δύο νήσων Ὀλερὸν καὶ Ρέ, θὰ μᾶς παρελάμβανεν, ἐὰν τὸν ἀνεμένομεν εἰς τὰ στενὰ μεταξὺ τῶν νήσων τούτων, ἀντιμετωπίζοντες τοὺς κινδύνους τῆς θαλάσσης ἐντὸς μικρῶν λέμβων. Διότι κατ' ἄλλον τρόπον δὲν ἠδύνατο νὰ μᾶς ἐξυπηρετήσῃ.

Τὴν ἰδίαν νύκτα, 30 Νοεμβρίου 1685, περὶ τὴν δείλην ἐπεβιβάσθημεν λέμβου, ὄχι πλέον πεντήκοντα τὸν ἀριθμόν, ἀλλὰ μόνον δώδεκα, καὶ ἠδυνήθημεν νὰ ἀπομακρυνθῶμεν τῆς παραλίας, χωρὶς νὰ μᾶς ἀντιληφθοῦν οὔτε τὰ φυλάκια, τὰ ὁποῖα διαρκῶς περιεπόλουν τὰ ὕδατα ἐκεῖνα, οὔτε τὸ φρούριον τῆς νήσου Ὀλερόν. Εἴχομεν δὲ μείνει σύμφωνοι μὲ τὸν πλοίαρχον νὰ ὑψώσωμεν καὶ νὰ καταβιβάσωμεν τρὶς τὸ πανὶ τῆς λέμβου, ὡς σύνθημα εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἀπήντα. Μόλις εἰς τὰς τρεῖς μετὰ μεσημβρίαν τῆς ἑπομένης ἡμέρας ἐφάνη κατευθυνόμενον πρὸς τὸ μέρος μας τὸ Ἀγγλικὸν πλοῖον. Ἀλλ' ἐπέβαινον αὐτοῦ ἀκόμη οἱ ἐπίσημοι ἐπισκέπται καὶ ὁ πλοηγός. Ἡμεῖς παρηκολουθοῦμεν τὰς κινήσεις αὐτοῦ μὲ πυρετῶδες ἐνδιαφέρον. Ἔρριψε τὴν ἄγκυράν του πρὸς τὴν βόρειον ἄκραν τῆς νήσου Ὀλερόν, ἀπεβίβασε τοὺς ἐπισκέπτας καὶ τὸν πιλότον, καὶ ἀνασπᾶσαν πάλιν τὴν ἄγκυραν, κατηυθύνετο πρὸς τὸ μέρος ὅπου τὸ ἀνεμένομεν ἡμεῖς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στενοῦ. Ὁποία ἀνεκλάλητος στιγμή! Ἀκόμη ὀλίγα λεπτὰ καὶ θὰ ἤμεθα ἐπὶ τοῦ πλοίου πλησίστιοι τρέχοντες πρὸς τὴν Ἀγγλίαν. Φεῦ! ἡ χαρά μας ἦτο βραχυτάτη! Τὴν στιγμὴν ἐκείνην βλέπομεν φρεγάδαν τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ, ἐξ ἐκείνων, αἵτινες διαρκῶς περιέπλεον τὰ ὕδατα αὐτά, ὅπως παρεμποδίσουν τοὺς φυγάδας τοῦ νὰ δραπετεύσουν διὰ θαλάσσης, ἐὰν δὲ τοὺς συνελάμβανον ἐστέλλοντο, οἱ μὲν ἄνδρες εἰς τὰ κάτεργα, αἱ δὲ γυναῖκες εἰς τὰ μοναστήρια. Ἰδού, τὸ ποτήριον τῆς εὐτυχίας συνετρίβετο σκληρῶς πρὶν φθάσῃ εἰς τὰ χείλη μας! Ἀδυνατῶ νὰ ἐκφράσω τὴν τρομερὰν ἀπελπισίαν τῆς στιγμῆς ἐκείνης!

Παρηκολουθοῦμεν τὰς κινήσεις τῆς φρεγάδας. Αὕτη ἔρριψε τὴν ἄγκυραν, διατάξασα τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸ Ἀγγλικὸν πλοῖον, κατεβίβασε λέμβον καὶ ἔστειλεν ἀξιωματικὸν καὶ πεζοναύτας, ὅπως ἐνεργήσουν ἔρευναν ἐπὶ τοῦ πλοίου πρὸς ἀνα-

κάλυψιν τυχαίου Εὐαγγελικοῦ. Ὁποία ἀνακούφισις δι' ἡμᾶς! Ἰδοὺ καὶ πάλιν τὸ ἔργον τῆς Θείας Προνοίας. Διότι ἐὰν ἐγίνετο μίαν ὥραν ἀργότερον ἡ ἐπίσκεψις τῆς φρεγάδας, ἡμεῖς ἤμεθα χαμένοι.

Περατωθείσης τῆς ἐπισκέψεως, ἐδόθη διαταγὴ εἰς τὸν Ἄγγλον πλοίαρχον νὰ ἀποπλεύσῃ ἀμέσως δι' Ἀγγλίαν. Ὁ ἄνεμος ἦτο οὔριος· δὲν ἠδύνατο νὰ προφασισθῇ τίποτε, διὰ νὰ ἐπιβραδύνῃ τὸν ἀπόπλουν του. Ἠναγκάσθη νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν διαταγὴν τῆς φρεγάδας, ἡμεῖς δὲ ἐν πλήρει ἀπελπισίᾳ τὸν εἴδομεν ἀπομακρυνόμενον, πλέοντα πρὸς δυσμάς. Ἡ θέσις μας ἦτο τόσον μᾶλλον ἀξιοδάκρυτος, καθότι αὐτὸς δὲν μᾶς εἶχεν ἀντιληφθῇ, διότι παρενέβαινε μεταξὺ ἡμῶν καὶ αὐτοῦ ἡ φρεγάδα καὶ μᾶς ἀπέκρυπτεν. Ἐὰν ἐμένομεν ἠγκυροβολημένοι εἰς τὸν ὁρμίσκον, θὰ ἀπεσύραμεν τὴν προσοχὴν τῆς φρεγάδας, θὰ ἐπροκαλεῖτο ἐπίσκεψις καὶ θὰ συνελαμβανόμεθα ὅλοι. Οὔτε ὑπῆρχεν ἐλπὶς νὰ κατορθώσωμεν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Τρεμβλάδην ἀπαρατήρητοι. Εἰς ἐπίμετρον ὅλων τούτων, ἰδοὺ καὶ ὁ λεμβοῦχος καταλαμβάνεται ὑπὸ φόβου, διότι καὶ οὗτος, ἄλλοτε Εὐαγγελικός, εἶχεν ἐξομώσει ὑπὸ τὰς πιέσεις τῶν βασιλικῶν ἀποσπασμάτων καταδιώξεως. Οὐδεμία ἐλπὶς σωτηρίας ἐφαίνετο δι' ἡμᾶς!

Ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ μου καὶ πάλιν κατέφυγα εἰς τὸν Θεὸν διὰ προσευχῆς. Καὶ πάραυτα ὡς μία ἔμπνευσις μοὶ ἦλθε σχέδιον διαφυγῆς τοῦ δεινοῦ κινδύνου. Παρετήρησα ὅτι ὁ ἄνεμος ἦτο οὔριος διὰ τὴν Ρωσὲλ καὶ ἐνάντιος διὰ τὴν Τρεμβλάδην. Εἶπα εἰς τὸν λεμβοῦχον :

«Σκέπασέ μας ὅλους μὲ ἕνα παλαιὸν πανὶ εἰς τὸν πυθμένα τῆς λέμβου. Τότε κάμε πανιὰ καὶ πλεῦσον κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν φρεγάδαν, προσποιούμενος ὅτι πηγαίνεις διὰ τὴν Τρεμπλάδαν. Ἐὰν σοῦ φωνάξουν καὶ σὲ ἐρωτήσουν, εἰπὲ ὅτι πηγαίνεις εἰς τὴν Τρεμβλάδα ἀπὸ τὴν Ρωσέλ. Κατόρθωσε μὲ τὸ παιδί σου νὰ σηκώσητε καὶ νὰ κατεβάσητε τρεῖς φορὰς τὸ πανί. Ἂς κάμῃ τὸν μεθυσμένον, καὶ ὅτι τοῦ φεύγει ἀπὸ τὰ χέρια. Τοιουτοτρόπως θὰ μᾶς ἴδῃ ὁ Ἄγγλος καὶ θὰ εὕρῃ τρόπον νὰ μᾶς πάρῃ».

Χωρὶς νὰ χάσῃ δευτερόλεπτον ὁ λεμβοῦχος μᾶς ἐσκέπασεν, ἐσήκωσε τὴν ἄγκυραν, ἀνεπέτασε τὰ πανιὰ καὶ κατηυθύνθη ὁλοταχῶς πρὸς τὴν φρεγάδαν. Ἐνῷ ἐπλησίαζε, κατώρθωσεν ὁ υἱός του νὰ χαλάσῃ τὸ πανί, ὥστε νὰ πέσῃ τοῦτο. Ὁ πατήρ του ἐν φαινομενικῇ ὀργῇ ἥρπασεν ἓν σχοινίον καὶ ἤρχισε νὰ προσποιῆται ὅτι τὸν κτυπᾷ, ἐνῷ πράγματι ἐκτύπα τὰ πλευρὰ τῆς λέμβου. Ὁ υἱὸς κραυγάζει γοερῶς, τοῦθ' ὅπερ ἐπισύρει τὴν προσοχὴν τοῦ πληρώματος τῆς φρεγάδας. Οὗτοι διαμαρτύρονται καὶ ἀπειλοῦν τὸν πατέρα, ὅτι θὰ ἔλθουν νὰ ἀνταποδώσουν εἰς τὴν ράχιν του τὰ κτυπήματα. Ὁ πατὴρ ἐξηγεῖ ὅτι ὁ υἱός του εἶναι μεθυσμένος. Τέλος, ἐν τῷ μέσῳ ὅλης αὐτῆς τῆς συγχύσεως κατορθώνει νὰ ρίψῃ ἄλλας δύο φορὰς τὸ πανί, καὶ ὁ Ἄγγλος ἀπαντᾷ διὰ τοῦ δοθέντος συνθήματος. Τέλος, οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς φρεγάδας σημαίνουν εἰς τὸν λεμβοῦχον νὰ παύσῃ κατευθυνόμενος πρὸς Τρεμβλάδην, διότι εἶναι ἐπικίνδυνον, ἀλλὰ νὰ ἐπωφεληθῇ τοῦ οὐρίου ἀνέμου καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ρωσέλ.

Ἰδοὺ καὶ νέα ἔνδειξις τῆς θείας Προνοίας! Πλήρεις εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Θεόν, ὅστις ἐπέτρεψεν ὥστε τὸ σχέδιόν μας νὰ ἐπιτύχῃ, ἐπλέομεν πλησίστιοι

πρὸς τὴν Ρωσὲλ—ὅτε αἴφνης ὁ λεμβοῦχος, ἀναλογιζόμενος ὅτι θὰ μᾶς κατελάμβανεν ἡ νὺξ πολὺ μακρὰν τοῦ Ἀγγλικοῦ πλοίου, ἤλλαξε διεύθυνσιν καὶ ἐστράφη νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ πλοῖον τοῦτο. Τὴν ἰδίαν δὲ στιγμὴν βλέπομεν νὰ ἀνασπᾶται ἡ ἄγκυρα τῆς φρεγάδας καὶ νὰ ἀρχίζῃ αὕτη νὰ κινῆται. Τότε πλέον ἡ τελευταία μας ἐλπὶς σωτηρίας ἐξηφανίσθη. Ἐνομίσαμεν, ὅτι ἐννοήσαντες τὸ τέχνασμα, ἔρχονται εἰς καταδίωξίν μας. Ἀλλ' ἡ ἀδημονία δὲν διήρκησε πολλὰς στιγμάς, διότι ἡ φρεγάδα, ἀδιαφοροῦσα πλέον διὰ τὴν τύχην ἡμῶν, κατηνθύνετο εἰς Ροσφόρτ, ἡμεῖς δὲ ὁλοταχῶς ἐφερόμεθα πρὸς τὸ σωτήριον πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἤδη εἶχεν ἀναχαιτίσει τὴν ταχύτητα του, ὅπως δυνηθῶμεν νὰ τὸ καταφθάσωμεν. Ἀνήλθομεν ἐπ' αὐτοῦ σῷοι πάντες. Ὦ! ὁποία ἡμέρα ἀλησμόνητος, εὐλογητὴ διὰ παντός! Εἴη εὐλογητὸς ὁ Θεὸς διὰ πάσας τὰς πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς πιστούς Του δούλους εὐεργεσίας Αὐτοῦ!

Ὁ διάπλους ἀπὸ τῆς Γαλλίας εἰς Ἀγγλίαν διήρκεσεν ἕνδεκα ἡμέρας, ἕνεκα τῶν ἐναντίων ἀνέμων, οἵτινες μᾶς παρέσυρον μακρὰν τῆς πορείας μας. Ὑπέστημεν δὲ καὶ στέρησιν τροφίμων, ἀλλὰ κυρίως ποσίμου ὕδατος, διότι δὲν ἐτολμῶμεν νὰ καταπλεύσωμεν εἰς κανὲν σημεῖον τοῦ Γαλλικοῦ ἐδάφους, ὅπως προμηθευθῶμέν τι.

Τέλος, τὴν 1ην Δεκεμβρίου 1685 ἀπεβιβάσθημεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Τόου οὐχὶ μακρὰν τῆς πόλεως Βάρνσταμπλ.

Ἀφοῦ ἐξώφλησα πρὸς τὸν πλοίαρχον τὰ ναῦλα τῶν δώδεκα ἀτόμων τῆς συνοδείας μας, εὑρέθην μὲ 20 πιστόλας (200 φράγκα), ὡς τὴν ὅλην μου περιουσίαν. Ἀλλ' ὁ Θεός, ὅστις μᾶς ἐξήγαγεν ἐκ τόσων καὶ τοιούτων κινδύνων, δὲν μᾶς ἀφῆκε νὰ ἀποθάνωμεν ἐκ πείνης. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως μᾶς ὑπεδέχθησαν μὲ εἰλικρινῆ συμπάθειαν, μᾶς ἐφιλοξένησαν εἰς τὰς οἰκίας των καὶ μᾶς ἐπεδαψίλευσαν πᾶσαν δυνατὴν περιποίησιν καὶ συνδρομήν. Καὶ τοιουτοτρόπως εὕρομεν ἐν τῇ ξένῃ, ἀλλὰ φιλοξένῳ Ἀγγλίᾳ, πατέρας, μητέρας, ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς, τοὺς ὁποίους ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός.»

Η ΜΕΡΙΜΝΑ ΔΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

«Μὴ μεριμνήσητε περὶ τῆς αὔριον, διότι ἡ αὔριον θέλει μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς. Ἀρκεῖ εἰς τὴν ἡμέραν τὸ κακὸν αὐτῆς. Ἀλλὰ ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην Αὐτοῦ, καὶ πάντα ταῦτα θέλουσι σᾶς προστεθῆ». (Ματθ. ς'. 25—34).

Ἡ μέριμνα διὰ τὸ μέλλον εἶναι ἴδιον τοῦ συνετοῦ ἀνθρώπου· εἶναι ἡ βάσις πάσης προόδου, καὶ ἀπαραίτητον ὅπλον ἐν τῷ καθημερινῷ ἀγῶνι τῆς βιοπάλης. Ὅταν βλέπωμεν ἀνθρώπους σπαταλῶντας τὴν περιουσίαν των, ἢ καταναλίσκοντας τὰς δυνάμεις των καὶ τὰ καλλίτερα ἔτη τῆς ζωῆς των χωρὶς καμμίαν φροντίδα διὰ τὸ μέλλον, τοὺς οἰκτείρομεν, προβλέποντες δι' αὐτοὺς ζοφερώτατον τέλος. Ἡ περὶ τῆς αὔριον πρόνοια ἀποτελεῖ ἀρχὴν ὁλοκλήρου τῆς ἐμψύχου κτίσεως. Εἰς τὰ ζῷα ἐμφανίζεται σταθερῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως, ὡς ἔνστικτον, ὡς δύναμις

ἔμφυτος, ἥτις τὰ ἐξαναγκάζει καὶ τὰ καθοδηγεῖ εἰς τὸ νὰ κτίζωσι κατοικίας καὶ νὰ ἀποθηκεύωσιν εἰς αὐτὰς τὰς ἀναγκαίας προμηθείας παντὸς εἴδους διὰ τὸν ἐπερχόμενον χειμῶνα. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος, τὸ τελειότατον τῶν πλασμάτων, ἐπροικίσθη μὲ ἐλευθέραν θέλησιν καὶ μὲ λογικόν, τὰ ὁποῖα ἐὰν μὲν πρεπόντως καλλιεργηθοῦν καὶ ἀσκηθοῦν, τὸν ἀνυψώνουν εἰς μεγάλην εὐημερίαν, ἐὰν ὅμως λάβουν κατεύθυνσιν ἐναντίαν, τὸν καθιστοῦν τὸ δυστυχέστατον πλάσμα ὅλης τῆς κτίσεως. Ὁ ἄνθρωπος ἐπροικίσθη μὲ ὅλα τὰ προσόντα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀναγκαῖα ἵνα ἐξασφαλίσουν εἰς αὐτὸν μέλλον εὐημερίας καὶ εὐτυχίας. Πῶς λοιπὸν ὁ Κύριος εἶπε τοὺς δυσερμηνεύτους ἐκείνους λόγους: «Μὴ μεριμνήσητε, μὴ φροντίσητε, μὴ ἀνησυχήσητε διὰ τὸ μέλλον σας;»

Ὀλίγα παραδείγματα ἐκ τῆς πραγματικότητος θὰ ἐπαρκέσουν νὰ λύσουν τὴν ἀπορίαν ταύτην.

Ἰδοὺ οἰκογενειάρχης, πατὴρ πολυμελοῦς οἰκογενείας, ὅστις διὰ νὰ ἐξοικονομήσῃ τὰ ἀναγκαῖα ἔξοδα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ἐργάζεται δεκατέσσαρας καὶ δεκαέξ ὥρας τὸ ἡμερονύκτιον. Ἡ σωματικὴ καταπόνησις, ἡ ὑπερέντασις τοῦ πνεύματος τὸν ἐξαντλοῦν, ἀπορροφοῦν ὅλην του τὴν δύναμιν, δὲν τοῦ ἀφίνουν οὔτε καιρόν, οὔτε διάθεσιν νὰ ζητήσῃ ἐνίσχυσιν καὶ παρηγορίαν εἰς τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἡ προσευχή του εἶναι συγκεχυμένη, ὁ δὲ ὕπνος τὸν καταλαμβάνει εἰς τὸ μέσον τῆς ἀναγνώσεως. Ἐὰν ἐρωτηθῇ διατὶ ἐπιμένει εἰς τὴν καταστρεπτικὴν αὐτὴν ὁδόν, θὰ ἀπαντήσῃ : «Ἀφοῦ ἔτσι μόλις κατορθώνω νὰ ἐξοικονομήσω τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ζωήν, τί ἄλλο θέλετε νὰ κάμω ;»

Εἰς τὸν τοιοῦτον δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν κατὰ διαφόρους τρόπους. Δυνάμεθα καὶ ὀφείλομεν ἐν πρώτοις νὰ τῷ ἐνθυμίσωμεν ὅτι ἔχει ὄχι μόνον σωματικὰς ἀνάγκας, ἀλλὰ καὶ πνευματικὰς τοιαύτας. Ὅτι ἀμελῶν τὰς πνευματικάς του ὑποχρεώσεις καὶ φροντίζων μόνον περὶ τῶν ὑλικῶν του ἀναγκῶν, ἐκτίθεται εἰς βεβαίαν ἀποτυχίαν. Ὅτι ἡ εἰς τὸν λόγον καὶ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ πεποίθησις ἐνισχύει τὴν ψυχήν, καθὼς καὶ τὰς σωματικὰς δυνάμεις, καὶ ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ὑπερνικᾷ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα φαίνονται ἀκατάβλητα. Ὅτι ἄνευ τῆς τοιαύτης ἐνισχύσεως καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἀπορρεόντων ἀγαθῶν, ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται ἐπὶ μακρὸν νὰ παλαίσῃ κατὰ τῶν ἀντιξόων συνθηκῶν καὶ περιστάσεων τοῦ βίου. Μόνος, καὶ ἄνευ τῆς θείας ἀντιλήψεως, θὰ ἐξαντλήσῃ ταχέως τὰς δυνάμεις του καὶ θὰ ἐπιταχύνῃ τὸ τέλος, τὸ ὁποῖον φοβεῖται.

Ἄλλο παράδειγμα: Ἰδου παρῆλιξ, ὅστις μόλις ἀποζῇ ἔκ τινος μικροῦ εἰσοδήματος, ἄλλοτε μὲν ἐπαρκοῦς, σήμερον ὅμως ὅλως ἀνεπαρκοῦς διὰ τὴν συντήρησίν του. Ζῇ μὲ τὸ φάσμα τοῦ γηροκομείου, τοῦ νοσοκομείου, ἢ τοῦ ἀσύλου τῶν ἀνιάτων διαρκῶς ἐνώπιόν του. Αἰσθάνεται ἀεννάως τὴν σπάθην τοῦ Δαμοκλέους ἐπικρεμαμένην ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του. Ἡ διαρκὴς αὐτὴ ψύχωσις παραλύει ὅλας του τὰς δυνάμεις, διασπᾷ ὄχι μόνον ὅλην του τὴν ψυχικὴν γαλήνην, ἀλλὰ καὶ τὸν παρεμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ γίνεται ὠφέλιμος εἰς ἄλλους. Ἐνῷ ἐνδομύχως γνωρίζει καὶ ρητῶς ἀναγνωρίζει, ὅτι ὁ φροντίζων διὰ τὰ στρουθία, ὁ ἐνδύων τὰ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ, εἶναι καὶ ὁ Πατήρ του ὁ Οὐράνιος, ὅστις ἔχει δι' αὐτὸν ἑτοιμάσει κατοικίαν καὶ ζωὴν ἀτελευτήτου εὐδαιμονίας, πέραν τῶν ὁρίων

τοῦ κόσμου τούτου, ζῇ ἐν κατηφείᾳ, ἐμπράκτως ἀπιστῶν πρὸς τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Κυρίου (τὸν ὁποῖον ὁμολογεῖ ὡς Σωτῆρά του) ὅτι δηλαδὴ εἰς τὸν ζητοῦντα πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην Αὐτοῦ, πάντα τὰ ἄλλα θέλουσι προστεθῇ.

Ἀλλ' ἂς ἀφήσωμεν τοὺς ἐκ φυσικῆς ἀδυναμίας ἢ ἐκ σωματικῆς ἀσθενείας ἀποκαρδιουμένους ὑπὸ τοῦ φάσματος τοῦ μέλλοντος Χριστιανούς. Οὗτοι παρ' ὅλην των τὴν δειλίαν διατηροῦν ἐν τῇ καρδίᾳ των τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπην, ἀλλ' ἔχουν ἀνάγκην ἰσχυροτέρας πίστεως, ἥτις νὰ ἀναρριπίσῃ τὴν ἀσθενῆ αὐτὴν φλόγα.

Ἄς λάβωμεν ἄλλο παράδειγμα: Ἰδοὺ ἄνθρωποι κατ' ὄνομα μὲν Χριστιανοί, πράγματι ὅμως δεδουλωμένοι εἰς τὸν Μαμωνᾶν. Εἰς τὰς συναλλαγάς των μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἀγορᾶς καταφεύγουν εἰς τὰς σκοτίας καὶ σκολιὰς μεθόδους τοῦ κόσμου. Συναγωνίζονται ἐπιτυχῶς μὲ τοὺς ἀπατεῶνας, τοὺς κερδοσκόπους καὶ τοὺς ἄλλους ἐκμεταλλευτὰς τῆς κοινωνίας. Ἐλεγχόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν εἰλικρινῶς θλιβομένων διὰ τὴν τοιαύτην κατασπίλωσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστιανοῦ, δικαιολογοῦνται λέγοντες, ὅτι ὁ συναγωνισμὸς καὶ ἡ ἐπαύξησις τῆς ἀκριβείας τῆς ζωῆς τοῖς τὸ ἐπιβάλλουν· ὅτι ἡ χρεωκοπία θὰ τοὺς ἀνέμενεν ἀσφαλῶς, ἐὰν δὲν συνεμορφοῦντο πρὸς τὰς κρατούσας συνθήκας, ὅτι τὸ νὰ ζητῇ τις νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν φορὰν τῶν πραγμάτων εἶναι ὡς νὰ πλέῃ ἄνω ποταμῶν, ὅτι τοὺς παρανομοῦντας πρέπει κινεὶς νὰ καταπολεμῇ διὰ τῶν ἰδίων των ὅπλων, καὶ τέλος ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐφαρμοσθοῦν αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ εἰς τὸ χρηματιστήριον καὶ πολλὰ παρόμοια.

Ἰδοὺ ἕως ποῦ δύναται νὰ φέρῃ τὸν ἄνθρωπον ἡ δυσπιστία πρὸς τὴν θείαν ὑπόσχεσιν: «Δὲν θέλω σὲ ἀφήσει, οὐδὲ ἐγκαταλείψει. Μόνον ἔλπιζε ἐπ' Ἐμέ, καὶ Ἐγὼ θὰ ἦμαι ἀντιλήπτωρ σου καὶ ὁδηγὸς εἰς ὅλας τὰς δυσκολίας τῆς ζωῆς.»

ΙΕΡΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΑΠΟΡΙΑΙ

Συνδρομητής τις μᾶς ἐρωτᾷ:

> «Εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ Ἀδίκου Οἰκονόμου (Λουκ. ις'. 1-9) ὁ Κύριος ἡμῶν λέγει: «Καὶ ἐγὼ σᾶς λέγω, ***Κάμετε εἰς ἑαυτοὺς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, διὰ νὰ σᾶς δεχθῶσιν εἰς τὰς αἰωνίους σκηνὰς ὅταν ἐκλείψητε!*** Τί σημαίνει ἡ παραγγελία αὕτη; Εἶναι δυνατὸν ὁ Χριστὸς νὰ συμβουλεύῃ τοὺς μαθητάς του νὰ ἐκζητοῦν τὴν φιλίαν τῶν ἀδίκων ἀνθρώπων; Καὶ πῶς δύνανται οἱ ἄδικοι νὰ δεχθοῦν κανένα εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς, ὅπου ἡ Γραφὴ διδάσκει ὅτι οὐδεὶς ἄδικος θὰ ἔχῃ μερίδιον; Παρακαλῶ λύσατέ μου τὴν ἀπορίαν αὐτήν».

Τὸ ἀνωτέρω χωρίον εἶναι ἀληθῶς ὀλίγον δυσνόητον καὶ ἄπειροι ἑρμηνεῖαι αὐτοῦ ἐδόθησαν καθ' ὅλους τοὺς ἔκτοτε αἰῶνας. Οἱ δοκιμώτεροι ὅμως ἑρμηνευταὶ συμφωνοῦσιν εἰς τοῦτο ὅτι ὁ ***μαμωνᾶς τῆς ἀδικίας*** δὲν σημαίνει τοὺς ἀδίκους ἢ κοσμικοὺς ***ἀνθρώπους***, ἀλλὰ τὸν κοσμικὸν ***πλοῦτον***, ἤτοι τὸ ***χρῆμα***. Διὰ τοῦ χαρακτηρισμοῦ δὲ ***μαμωνᾶς τῆς ἀδικίας***, δὲν ἐννοεῖται χρῆμα ἀδίκως ἢ παρανόμως ἀποκτηθέν, ἀλλὰ ***τὸ χρῆμα γενικῶς***· ὑπονοεῖται δὲ ὅτι τὸ χρῆμα, ὡς ἐκ τῆς

φύσεώς του, παρέχει ἔδαφος εἰς τὴν ἀδικίαν, εἰς τὰς καταδυναστεύσεις τῶν πτωχῶν ὑπὸ τῶν πλουσίων, εἰς τὰς ἐκμεταλλεύσεις, τὰς περιφρονήσεις τῶν ἀρχῶν τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀρετῆς. Ἑρμηνευταί τινες μάλιστα ἐθεώρησαν ὅτι **ἀδικία** ἐδῶ σημαίνει ἁπλῶς **ἀνισότης**, ἤτοι, τὸ χρῆμα λέγεται **ἄδικον**, διότι εἶναι διαμοιρασμένον κατὰ τρόπον πολὺ **ἄνισον** μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἐπειδὴ πολλοὶ στεροῦνται χρημάτων, ἐνῷ ἄλλοι ἔχουσιν ἄφθονα τοιαῦτα. Ὁπωσδήποτε «μαμωνᾶς τῆς ἀδικίας» σημαίνει τὸ κοσμικόν χρῆμα, τὸν ὑλικὸν πλοῦτον· διὸ καὶ παρακάτω ἐν ἐδαφίῳ 11 λέγεται: «Ἐὰν εἰς τὸν **ἄδικον μαμωνᾶν** δὲν ἐφάνητε πιστοί, τὸν **ἀληθινὸν πλοῦτον** τίς θὰ σᾶς ἐμπιστευθῇ;»

Τούτου τεθέντος, ἡ ἀνωτέρω φράσις λέγει μὲ ἄλλας λέξεις: «Κάμετε εἰς ἑαυτοὺς φίλους **διὰ τῆς χρήσεως τοῦ χρήματος ἢ τοῦ πλούτου.**» Ἀλλὰ καὶ τοῦτο τί σημαίνει; Εἶναι πιστευτὸν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν παραινεῖ τοὺς μαθητάς Του νὰ ἀποκτήσουν φίλους διὰ τοῦ χρήματος (τοῦ ὁποίου ἄλλως τε καὶ δὲν ἦσαν μεγάλοι κάτοχοι); Τί τὸ ὄφελος ἐκ τοιούτων φίλων;

Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῆς παραινέσεως ταύτης, ἄς προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ προκειμένου ἐδαφίου: «Διὰ νὰ σᾶς δεχθῶσιν εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς, ὅταν ἐκλείψητε.» Τὸ **ὅταν ἐκλείψητε** εἶναι φανερὸν ὅτι σημαίνει **ὅταν ἀπέλθητε ἐκ τοῦ κόσμου τούτου.** Αἱ δὲ **αἰώνιοι σκηναὶ** εἶναι ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ τὸ ἐνδιαίτημα, αἱ **μοναὶ τῶν δικαίων.** Ἀλλὰ τί σημαίνει τὸ **νὰ σᾶς δεχθῶσιν εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς**; Ποῖοι;

Ἑρμηνευταί τινες ἐννοοῦσι τὸ ῥῆμα τοῦτο «δεχθῶσιν» ὡς πληθυντικὸν ἀπρόσωπον, ἤτοι, ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ **«νὰ γίνηται δεκτοί».** Διότι, λέγουσιν, ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ «φίλοι» θὰ μᾶς δεχθοῦν εἰς τοὺς οὐρανούς, τοῦτο ἀποδίδει εἰς ἀνθρώπους μίαν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει μόνος ὁ Θεὸς—δηλ. τὴν ἐξουσίαν τοῦ νὰ δεχθῇ ἄνθρωπόν τινα εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἄλλοι πάλιν φρονοῦν ὅτι ἐκεῖνοι, οἵτινες θὰ «δεχθῶσι», ὑπονοοῦνται ὁ Θεός, ὁ Χριστὸς ἢ καὶ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι καὶ ἀρχάγγελοι.

Ἐν τούτοις, εἶναι φανερὸν ἐκ τῆς συνεχείας ὅτι οἱ «φίλοι» παραλληλίζονται πρὸς τοὺς «ὀφειλέτας» τῆς παραβολῆς. Ὅπως ὁ ἄδικος οἰκονόμος ἔκαμεν ὅ,τι ἔκαμεν, ἵνα οἱ εὐεργετηθέντες ὑπ' αὐτοῦ ὀφειλέται τὸν δεχθῶσιν εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, ὅταν θὰ ἀπελύετο τῆς θέσεώς του, τοιουτοτρόπως παραινούμεθα νὰ ἀποκτήσωμεν φίλους, διὰ νὰ μᾶς δεχθῶσιν εἰς τοὺς οὐρανούς, ὅταν θὰ ἀπέλθωμεν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ὁ παραλληλισμὸς οὗτος εἶναι σαφής, καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ τὸν ἀποφύγωμεν. Καὶ τοῦτο ἀποκλείει τὰς ἀνωτέρω ἑρμηνείας.

Μᾶς μένει ὅθεν ὡς μόνη δυνατὴ ἑρμηνεία ἡ ἑξῆς: Ὅταν θὰ ἐκλείψωμεν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, θὰ μᾶς **ὑποδεχθοῦν** εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῶν ὁποίων ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ μετεχειρίσθημεν τὰ ὑλικὰ μέσα, ἅτινα μᾶς ἐνεπιστεύθη ὁ Θεός. Δὲν θὰ μᾶς εἰσαγάγουν αὐτοὶ εἰς τοὺς οὐρανούς, διότι καὶ αὐτοὶ εἶναι ἄνθρωποι, ἤτοι, πλάσματα. Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ ἀνοίγων τὴν θύραν τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἀλλὰ κατὰ τὴν εἴσοδόν μας, αὐτοὶ οἱ ὑφ' ἡμῶν εὐεργετηθέντες θὰ ἦναι παρόντες καὶ θὰ συμμετάσχουν διὰ τῆς χαρᾶς των εἰς τὴν ὑποδοχήν μας, ἐπιμαρτυροῦντες εἰς τὰ ὅσα ἐπράξαμεν δι' αὐτούς.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγομεν τὴν ἑξῆς ἑρμηνείαν τοῦ ὅλου χωρίου:

Ἡ ἔννοια τῆς παραβολῆς τοῦ Ἀδίκου Οἰκονόμου συνοψίζεται εἰς τὰς λέξεις: ***«Διότι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου εἶναι φρονιμώτεροι εἰς τὴν ἑαυτῶν γενεὰν ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτός.»*** Τοῦτ' ἔστιν: «Οἱ ***κοσμικοὶ ἄνθρωποι*** εἶναι φρονιμώτεροι εἰς τὰ ***κοσμικὰ πράγματα*** ἢ οἱ ***πνευματικοὶ ἄνθρωποι*** εἰς τὰ ***πνευματικά.»*** Ἐὰν λοιπὸν ἐφαρμόσουν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὴν αὐτὴν φρόνησιν εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν πνευματικήν των ζωὴν καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν ὁποίαν ἐφαρμόζουν οἱ κοσμικοὶ ἄνθρωποι εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν κοσμικήν των ζωὴν καὶ τὰ κοσμικά των συμφέροντα, τοῦτο θὰ ἔχῃ σημαντικὰ καὶ ὠφέλιμα ἀποτελεσματα.

Ἰδίως δὲ ὅσον ἀφορᾷ τὸν ὑλικὸν πλοῦτον, τὸ χρῆμα, καὶ τοῦτο εἶναι ***δῶρον τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον —*** εἶναι τάλαντον, τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὄχι ἰδιοκτήτης, ἀλλὰ ***διαχειριστής, οἰκονόμος***, ὅστις θὰ κληθῇ μίαν ἡμέραν νὰ δώσῃ λόγον τῆς οἰκονομίας, τῆς διαχειρίσεώς του. Ὀφείλει λοιπὸν πᾶς ἄνθρωπος, ἰδίως δὲ ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεόν, νὰ κάμῃ ***καλὴν χρῆσιν*** τῶν ὑλικῶν πόρων, οὓς τῷ ἐνεπιστεύθη ὁ Θεός· νὰ χρησιμοποιῇ τὰ χρήματά του, τὰ ὀλίγα ἢ τὰ πολλά, διὰ σκοποὺς ἀποβλέποντας εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὸ καλὸν τοῦ πλησίον αὐτοῦ. Τὸ χρῆμα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ εἶναι «μαμωνᾶς τῆς ἀδικίας», ἀλλὰ χρησιμοποιούμενον συμφώνως πρὸς τὰ παραγγέλματα τοῦ Χριστοῦ, ἐξαγιάζεται καὶ καθίσταται πηγὴ εὐλογίας καὶ εἰς τὸν δίδοντα καὶ εἰς τὸν λαμβάνοντα. Ἐὰν οὕτω πιστῶς χρησιμοποιήσωμεν τὰ ὑλικὰ ἡμῶν μέσα ἐπὶ τῆς γῆς, τότε ὅταν ἀπέλθωμεν εἰς τὴν αἰωνιότητα, θὰ λάβωμεν καὶ τὸν ἔπαινον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ἔπαινον ἐκείνων, οἵτινες ηὐλογήθησαν διὰ μέσου ἡμῶν. Διότι ὁ Κριτὴς θέλει μᾶς εἴπει ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ: «Καθ' ὅσον ἐκάμετε εἰς ἕνα τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, εἰς Ἐμὲ ἐκάμετε».

Ἡ κεντρικὴ διδασκαλία τῆς παραβολῆς τοῦ Ἀδίκου Οἰκονόμου εἶναι ἡ εὐθύνη τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην χρῆσιν τῶν δώρων, ἅτινα τῷ ἐνεπιστεύθη ὁ Θεός. Διὰ τοῦτο ὁ ἐπίλογος τῆς παραβολῆς εἶναι: ***«Ὁ ἐν τῷ ἐλαχίστῳ πιστὸς καὶ ἐν τῷ πολλῷ πιστὸς εἶναι».***

ΠΟΙΚΙΛΑ

— Ὁ ραδιοφωνικὸς σταθμὸς Νέας Ὑόρκης περὶ ὥραν 1.30' μ.μ. καὶ ὁ σταθμὸς Ἁγίου Φραγκίσκου τὴν μεσημβρίαν ἀκριβῶς, ἐκπέμπουσι καθ' ἑκάστην ἡμέραν διὰ τοῦ ραδιοφώνου ἓν κεφάλαιον τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τὸ ὁποῖον ἀναγινωσκόμενον εὐκρινῶς καὶ μετὰ κατανύξεως ἐν τῷ σταθμῷ ἀκούεται ὑπὸ τῶν μυριάδων τῶν συνδρομητῶν τοῦ ραδιοφώνου καθ' ὅλην τὴν Ἀμερικήν. Τοῦτο καθιερώθη κυρίως διὰ τοὺς τυφλούς, οἵτινες στεροῦνται Ἁγ. Γραφῶν εἰς ἐκτύπους χαρακτῆρας. Ἀλλὰ χρησιμεύει καὶ διὰ τοὺς βλέποντας, οἵτινες, ὡς μανθάνει ἡ διεύθυνσις τῆς Ἀμερικανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας, κατὰ μυριάδας συντονίζουσι τὰ ραδιοτηλέφωνά των κατὰ τὴν προσδιωρισμένην ὥραν, ὅπως ἀκούσωσι τοὺς λόγους τῆς θείας Βίβλου.